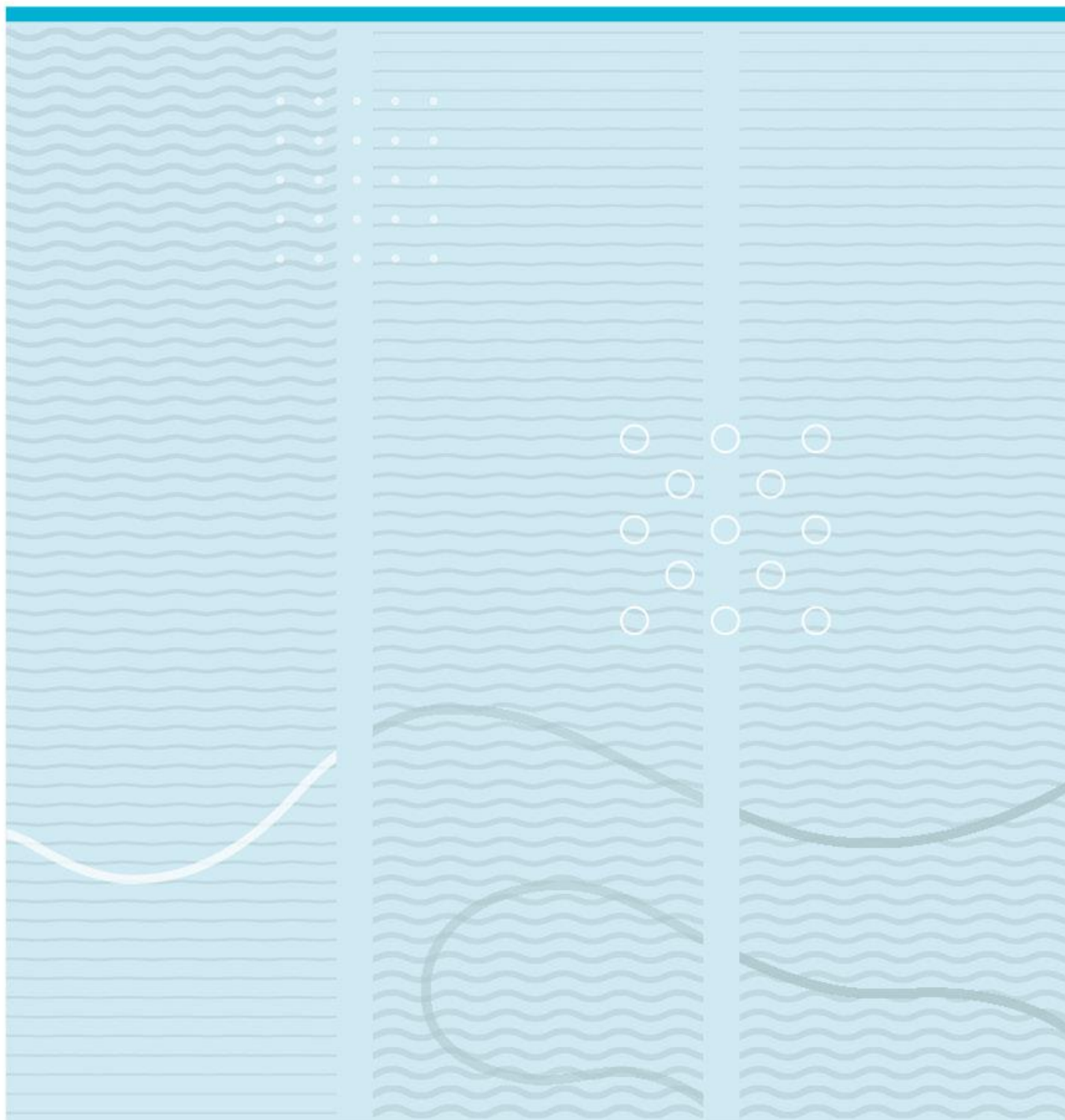

Afaq Ullah Choudhary

Parallele fortellinger i kristendommen og Islam.

Hvordan blir parallelle fortellinger i kristendommen og islam, framstilt i norske lærebøker for faget KRLE på ungdomstrinnet.

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for Humaniora, idretts – og utdanningsvitenskap
Institutt for kultur, religion og samfunnsfag
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2023 Afaq Ullah Choudhary

Denne avhandlingen representerer 45 studiepoeng

Sammendrag

I denne masteroppgaven har skrevet om parallelle fortellinger og hvordan de blir framstilt i norske lærebøker for faget KRLE på ungdomstrinnet. Vår lærebokforskning av to forskjellige lærebøker i KRLE 8-10, er av en eldre lærebok, og en nyere lærebok som følger den nye læreplanen. Lærebøker er svært relevante for faglig fordypelse og kunnskap. En lærebok i faget KRLE spiller en sentral rolle, der dens oppgave er å belyse alle religion – og livssyn i verden. Vi har sett etter hvordan kapitlene i kristendommen og islam framstiller parallelle fortellinger. Årsaken til dette var på grunn av en personlig opplevelse og erfaring, der det er kunnskapsmangel for parallelle figurer i de monoteistiske religionene. Grunnet tidsbegrensninger for oppgaven, valgte vi å begrense dette med kristendommen og islam, ettersom Tanakh er Det gamle testamentet. Med dette er fortellingene i Det gamle testamente for jødedommen og kristendommen, parallell med en del fortellinger i Koranen.

Vi valgte ut den litt eldre læreboka KRLE-boka: 8-10, og den nye læreboka Store spørsmål: KRLE 8-10. Ved analysing av disse to lærebøkene, har vi valgt for oss en kvalitativ forskningsmetode, som er lærebokforskning. Med analyse av to ulike lærebøker, kan vi se hvordan parallelle fortellinger blir presentert i kapitlene som omhandler kristendommen og islam, men også hvordan framstillingen er lik eller ulik. Vi har lett etter funn for om parallelle fortellinger blir nevnt, i så fall i hvilken grad blir de nevnt, og de er forskjellige representert i lærebøkene. Med dette kunne vi også se om lærebøkene har blitt forbedret, og eventuell noe vi kan bidra med i forskningsfeltet for å gjøre en forbedring. For å gi et grunnlag for drøftingen av parallelle fortellinger, har vi benyttet oss av teori som hva parallelle fortellinger er, og hvordan fortellinger kan brukes som et verktøy for å finpisse sosiale og kommunikasjonsferdigheter.

Forord

I alle mine år har jeg stått på gjennom alle skoleår. Motet var flere ganger nede, slik som jeg regner det er for alle studenter, og for alle som møter motgang i livet. Men det er denne motgangen jeg vil gjerne takke for. Motgangen var en gang en stor og skummel hinder, som gjorde det lett å si de forbudte ordene «jeg gir opp ...». Men i dag kan jeg si at alle hindringer var det som gjorde meg klar og forberedt for å møte alle verdens hindringer. Men for meg var det også alltid tilliten og roen om at Gud har alt planlagt min reise, han som er den beste av alle planleggere. Med dette visste jeg at uansett hva hend som skjedde, ville neste steget alltid være stigene opp.

En spesiell takk går til min familie og mine kjære som har alltid hatt håpet om at jeg kan klare det. Uansett hva jeg putter hjernen min opp for, vil jeg kunne klare det så lenge jeg selv ville, ingenting skal være umulig. Mine venner fra barndommen som har gitt motivasjon, min familie som har gitt omsorg og støtte på alle måter og i alle mine år, og mine gode medstudenter som jeg startet reisen med, og som i dag er brødre for resten av livet. Jeg takker for alle som har bidratt positiv for å gjøre meg til den jeg er i dag. Jeg vil også takke mine lærere, forelesere, universitetet og ikke minst min masterveileder.

For alle mine tidligere skoler vil jeg takke for all kunnskapen, gleden, opplevelsen og for ferdighetene som har blitt gitt og delt til meg. Og jeg vil takke min høyere utdanning som bidro til å gi meg en god videreformidlingsevne for å lære de fremtidige elevene.

Min inspirasjon har alltid vært mine foreldre og mine kjære, mitt ønske om å bli noe, er ikke kun for meg selv, men som også har vært for å gjøre de rundt meg stolt. En reise jeg startet for mange år siden, og som jeg i dag kan avslutte, og si med letta skuldre, «Jeg har klart det!». Med dette vil jeg takke for meg selv.

Oslo, 31.05.2023

Afaq Ullah Choudhary

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
Forord	6
Innholdsfortegnelse	8
1 Innledning	12
1.1 Parallele fortellinger i hellige skrifter	12
1.2 Bakgrunn og aktualisering av tema	13
1.3 Problemstilling.....	15
2 Tidligere forskning	17
3 Teori	19
3.1 Fortellinger:.....	19
3.2 Parallele og rivaliserende fortellinger:.....	22
3.3 Lærebøker og dens rolle i KRLE:	24
3.4 Religionens fortellinger i et mangfoldig klasserom:	26
3.5 Hvorfor er læreboksforskning viktig	28
4 Metode	30
4.1 Lærebokanalyse	30
4.2 Forskningsmetode	33
4.3 Utvalg	35
4.4 Studiens pålitelighet og gyldighet	36
4.4.1 Reliabilitet	37
4.4.2 Validitet	38
5 Analyse av funn	40
5.1 KRLE-boka: 8-10 - Analyse funn.....	40
5.1.1 Kristendommen:.....	40
5.1.2 Islam	47
5.1.3 <u>Analyse oppsummering av læreboka KRLE boka: 8-10</u>	50
5.2 <u>Store spørsmål: KRLE 8-10</u>	51
5.2.2 <u>Det gamle testamente</u> :.....	51
5.2.3 <u>Jesus og evangelia</u>	60
5.2.4 <u>Kristendommen</u>	66
5.2.5 <u>Islam</u>	68

5.2.6	<u>Analyse oppsummering av lærebok Store spørsmål: 8-10</u>	73
6	Drøfting	77
6.1	Innledning:.....	77
6.2	Hvordan framstilles parallelle fortellinger?	78
6.2.1	Drøfting av Analyse funn i KRLE-boka: 8-10:	79
6.2.2	Drøfting av analyse funn i Store spørsmål: KRLE 8-10:.....	81
6.2.3	Drøfting og Oppsummering med teoriperspektiv:	84
7	Konklusjon	91
	Litteraturliste	96

1 Innledning

1.1 Parallele fortellinger i hellige skrifter

Denne oppgaven skal ta for seg hvordan parallele fortellingene fra de hellige skriftene i Kristendommen og Islam blir framstilt i lærebøkene. Interessen for å skrive om temaet parallele fortellinger, er på grunn av personlig erfaring og observasjon i studielivet og generelt i de sosiale kretsene. Jeg sitter som student på det tredje året mitt som Lektor student og er i en forelesning for faget mitt KRLE. Klassen vår er ikke så stor, der vi kun består av åtte studenter og en foreleser. Under en samtale og diskusjon her, kommer det fram et spørsmål som stilles om Kong Solomon, der en av våre medstudenter som er muslim svarer og beriker svaret sitt svært godt med en liten forklaring fra den «islamske vinkelen», og jeg legger merke til noen visse ansiktsuttrykk og reaksjoner, det viser seg nemlig at studenter som skal ta masterfordypning i KRLE, ikke nemlig vet at Moses, Josef, David, Solomon og liknende sentrale profeter er nevnt i den hellige boka Koranen, og er svært viktig for muslimene slik de er for de kristne. I hodet mitt surret spørsmål svært raskt og fikk meg til å undre, nemlig undre over «hva om vi lærte hvor mye tilfelles de monoteistiske religionene egentlig er?» Hva om sidemannen min som tror på Jesus, faktisk visste at muslimen ved siden av også tror på Jesus? Men som en profet i stedet, og hvorfor det egentlig?

Jeg synes det er kjempespennende og interessant å se og høre meninger og respons fra dem som ikke vet om disse fellestrekkene i de monoteistiske religionene, og det som oftest er åpenbart for muslimene, men overaskende for de kristne eller jødene, er at muslimske barn og elever alt vet om de felles figurene som blir nevnt i hellige skriftene, og de vet om deres forskjeller og likheter, men som oftest har vi ikke blitt lært disse fellestrekkene. Noe som gjør at elever oftest føler seg imponerte og overasket over at den andre vet og ikke vet, det er denne type reaksjonen som fikk meg til å bli nysgjerrig og se etter hvordan de norske lærebøkene presenterer de parallele fortellingene, hva som er likt og ulikt. Et av kompetansemålene i faget KRLE er at etter 10. trinn skal eleven «Utforske og presentere sentrale trekk ved Kristendom og andre religions og livssynstradisjoner og deres utbredelse i dag». (Utdanningsdirektoratet, 2020). På grunn

av dette kompetansemålet er det interessant å se hvordan læring om fellestrekkene skjer i norske skoler, og her har jeg valgt å forholde meg til de norske lærebøkene i faget KRLE på grunnskolen.

1.2 Bakgrunn og aktualisering av tema

Hensikten med denne studien er å se hvordan religionsundervisningen i norske lærebøker 8-10 for KRLE forholder seg til parallelle fortellinger i de monoteistiske religionene, og om vi ved forskning av dette kan tilføre noe nytt til religionsundervisningen. Det som aktualiserer dette temaet for meg er av mange grunner. Det som først og fremst for meg til å jobbe dette studie, er alt det jeg har lært i løpet av mine mange år på skole, og spesielt høyere utdanning. Jeg husker veldig fra mitt andre år på praksis, da vi endelig ikke bare skulle observere, men planlegge og gjennomføre undervisningen. Jeg skulle her planlegge undervisningen i faget KRLE for åttende klassinger, og tema var høytider i Islam. Høytiden jeg først valgte å gå igjennom var store eid, som feires av muslimene. Her fortalte jeg om fortellingen som handler om profeten Ibrahim, og hvordan Gud testet han ved å be han ofre sin sønn Ismail. Jeg valgte å ta med animasjonsbilder i undervisningen, der jeg fortalte fortellingen underveis for hvert bilde. Elevene var kjempeflinke og var fascinert av historien. Jeg spurte klassen deretter om de viste eller hadde hørt noe om profetene Ibrahim, der de muslimske elevene i klassen rakk opp hånden og svarte og forklarte hva de hadde forkunnskap om fra før. For de resterende klassen, som ikke visste noe om dette fra før, var et enkelt spørsmål som «har dere hørt om Abraham?» et sterkt aktiveringsspørsmål og hende kom i været. Her forklarte jeg fellesbilde de monoteistiske religionene hadde. Dette fikk meg i tankene om hva om vi som lærer faktisk kunne legge fram fellestrekkene mer for elevene? Dette kan få elevene som skal bli del av et større mangfoldig samfunn til å forstå hvor mye de monoteistiske religionene har til felles. Jeg tenkte at dette er jo så klart små hoder, som har all verdens kunnskap å lære enda, men så var det assistent læreren bakerst i klasserom og det hun sa til meg senere. Hun var nemlig overasket over undervisningen som ble gitt i det klasserommet, hun sa til meg at i løpet av hennes 27 år på skolen, er det kun få hun kan telle som var så dyktige og flinke til å ta til seg oppmerksomheten og få med en inn i en verden, noe som gjorde meg svært stolt. Det andre hun nevnte var at hun ikke visste om fortellingen til profeten

Ibrahim, og at hun ikke visste at Abraham og Ibrahim er de samme figurene, men bare forskjellig syn.

Det som nemlig skjedde i hodet mitt her, var at jeg innså hvordan religionene på skolen er helt splittet opp og adskilt fra hverandre. Det at du engang blir så gammel, men at du fremdeles ikke har kunnskapen om hvor mye samfunnet egentlig har tilfelles. Hvor er det lærere henter undervisningsmateriale sitt fra? Det er som oftest lærebøkene og dens rekkefølge. Derfor har jeg i denne oppgaven her valgt å fokusere på hvordan lærebøkene legger fram fellestrekkene, og dette igjen snevret inn mot de parallelle fortellingene. Fortellinger er noe barn husker svært godt, og som hjelper oss å se for oss hvordan ting en gang var og hvordan de skjedde. Fordi jeg mener at temaet for studien kan aktualiseres ut ifra religion- og etikkfagets framtidsutsikter. Når faget kan bidra til verdifull kunnskap i et religionspluralistisk samfunn, er det en sterk begrunnelse for at faget skal ha en viktig plass i skolen. I forbindelse med det nye oppdaterte læreplanverket sier utdanningsdirektoratet følgende:

«KRLE er et sentralt fag for å forstå seg selv, andre og verden rundt seg. Gjennom kunnskap om ulike religioner og livssyn skal elevene utvikle evne til å leve i og med mangfold i samfunns- og arbeidslivet. KRLE skal gi øvelse i etisk refleksjon og bidra til å utvikle elevenes dømmekraft i hverdagen og i møte med samfunnsutfordringer.» (Utdanningsdirektoratet (u.å)).

Det at elevene skal få den type kunnskap og forståelse for andres religioner, livssyn, kulturelle og religiøse livsstil slik at deres evner utvikles for å leve i et mangfoldig samfunn og arbeidsliv. Samfunnet vårt er preget og basert av mangfold og forskjellighet, noe som gjør det svært viktig for oss å ha respekt og forståelse for de rundt og de utfordringene som kan komme fram i samfunnet. For å utvikle elevenes potensiale til å bli gode samfunnsborgere, spiller det en stor rolle at man er klar over hva samfunnet ditt egentlig er bygget opp av, og hvilke fundamentale forutsetninger som må utvikles og spisses hos den yngre generasjonen, og som ut ifra det avsnittet, kan tolkes at det er respekt, forståelse og toleranse for hverandres tro og livssyn.

1.3 Problemstilling

Problemstillingen vi har bearbeidet oss fram til er hvordan gir lærebøkene i KRLE forutsetninger for å lære om parallelle fortellinger i kristendommen og islam på ungdomstrinnet? For å besvare problemstillingen har vi konstruert oss forskningsspørsmål som hjelper oss å vite hva vi skal se etter når analyserer. Våre forskningsspørsmål er 1) hvordan framstilles parallelle fortellinger i lærebøkene? 2) Nevner læreboka at fortellingene finnes i andre religioner? 3) Er det noe forskjell i hvordan fortellingene blir presentert i lærebøkene?

Vår problemstilling er basert på interessen man hadde for forskningen. Det var nemlig hvordan likhetene og parallellen på fortellinger som eksisterer i de monoteistiske religionene presenteres og fortelles om i lærebøkene, og om hvordan fortellinger i undervisningen er med på påvirke forståelsen for sammenhengen av fortellingsuniverset i religionene jødedommen, kristendommen og islam. Men vi hadde ikke rekket å analysere alle de tre kapitlene, og siden vi vet at Det gamle testamentet i Bibelen er så å si den hellige skriften *Tanakh* for jødene, kan vi da fokusere på Det gamle testamente i kristendommen og kristendommen selv, med paralleller til religionene islam. Dermed har vi et analysemateriale som kan analyseres for å besvare problemstillingen innen masteroppgavens tid.

Vår problemstilling har utgangspunkt i hvordan parallelle fortellinger blir presentert og framstilt i lærebøkene innenfor kristendom og islam. For å se etter dette, har vi konstruert forskningsspørsmål som vi forholder oss til under analysen, for å finne grunnlag i drøftingen. Når det gjelder forskningsspørsmål en, er det noe av det å se i hvilken grad parallell fortelling får fokus, eller nevnes direkte til islam sin parallell eller indirekte. Eller om læreboka legger opp muligheter for lærerens egen kompetanse å trekke inne parallell fortelling. Det at fortellinger er med på la en elev forstå sammenhengen, gjør det viktig å ha fortellinger som et verktøy. Når det gjelder forskningsspørsmål nummer to, er det spørsmål om læreboka nevner at fortellingen eksisterer eller er viktig for andre religioner. Noe som vil vise oss om hvordan læreboka er inkluderende for flerkulturell pedagogikk.

2 Tidligere forskning

I dette kapittelet skal jeg presentere tidligere forskning som har blitt gjort på parallelle fortellinger i norske lærebøker på ungdomstrinnet, og avgrensa innenfor hellige skrifter i kristendommen og bibelen. Med andre relevante funn om norske lærebøker i religionsfaget eller parallelle fortellinger og deres betydning. Våre funn i tidligere forskning vil spille en essensiell rolle for neste kapittel, ettersom det er teori som vil forsterke våre funn i analysen.

I boken «I begynnelsen var fortelling» av Breidlid & Nicolaisen, har vi et kapittel med tittel «*Parallelle og rivaliserende fortellinger*». På starten av dette kapittelet ser vi et utdrag om Abraham, men som fleste parten tror er et utdrag ifra Bibelen, men den er egentlig hentet ifra Koranen. Dette er noe de peker ut og forteller. De forteller oss at så lenge slike fortellinger ikke skiller seg fra hverandre i hovedbudskap, men bare ved ulik tilnærming eller vektlegging kan vi kalle for «parallelle fortellinger», men når fortellingene i de ulike religionene formidler motstridende virkelighetsoppfatninger og verdier, kan de kalles for «rivaliserende fortellinger». (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s.327). Breidlid & Nicolaisen har skrevet denne boka som handler om fortellinger og deres forskning på hvordan fortellinger er med på å blant annet skape identitet hos elevene.

Mer enn dette har det ikke blitt gjort særlig mer forskning spesifikt og rettet mot parallelle fortellinger i religionsfaget, eller lærebøker. Det er skrevet noen masteravhandlinger som handler om hellige skrifter som *Religionenes fortellinger i klasserommet* av Bhardwaj (2017), og en tidligere avhandling om en lærebokanalyse av Store spørsmål: KRLE 8-10 av Gunay (2021). Vi vil bruke avhandlingene som inspirasjon, og bruke relevant teori. Feltet vi har valgt å forske på er ikke så godt og stort utforska, og har derfor ikke flere funn å gi. Med dette vil vi forske i et område som ikke har blitt rørt så mye, og håper på å legge igjen et fottrykk i forskningsfeltet. I kapittelet med teori vil vi finne fram teorier som legger grunnlag for studie vårt og hjelper oss med å se hva vi ser etter i analysen.

3 Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere teori som er relevant for studie vårt. Jeg vil finne teori som vil forsterke vår diskusjonsdel etter å ha legget fram funn fra analysen. Vi skal finne relevant teori om parallelle fortellinger i lærebøker som brukes til religionsundervisning på ungdomstrinnet. Ved at vi har viktige teorier som forteller oss om parallelle/-fortellinger, klasserommet/undervisning og, vil vi kunne vite hva som kan være parallelle fortellinger i lærebøker, hvordan disse presenteres, brukes i klasserommet, og hvordan de kan brukes.

Boka «*I begynnelsen var fortellingen*» av Halldis Breidlid og Tove Nicolaisen handler om forfatterne som tar for seg fortellinger i religionene hinduismen, buddhisme, jødedom, sikhisme, kristendom og islam. Forfatterne går igjennom begrepet *parallelle fortellinger* og redegjør hva deres funksjon og betydning er. De snakker også om forholdet mellom identitet og fortelling i en senmoderne kontekst og bruk av fortelling i flerkulturelt perspektiv. De forteller at å bruke fortellinger i undervisningen gir gode muligheter, og utfordringer ved fortellinger i undervisninger.

3.1 Fortellinger:

Det finnes mange forskjellige fortellinger, i boka skrives det:

«Det er altså forskjell på fortellinger. Noen har blitt skapt for å understreke og illustrere et poeng, mens andre ikke er bærere av en tanke på samme måte. Uansett vil en god fortelling alltid være åpen for at mennesket kan tolke den på sin måte. Tolkninger forandrer seg og blir til i møtet mellom fortelling og tilhøret. I en fortelling ligger mange potensielle tolkninger. Religionspedagog og teolog Sverre Mogstad (1999) sier at fortelling er en grunnleggende nøkkel til forståelse, og viser til filosofen Paul Ricœur, som hevder at kulturen manifesterer seg gjennom de store kulturfortellingene. Mogstad sier at hvert

menneske konstruerer en fortelling om seg selv – livsfortellingen, og at livsfortellingen konstituerer menneskets identitet.» (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 22).

Her skriver forfatterne om hvordan fortellinger er med på å påvirke identitetsdannelse. Altså det at ethvert individ har en livsfortelling, er fortellingen om hva som danner identiteten til individet. Det å ha fortellinger i klasserommet, hjelper elevene med å se for seg hvordan en ting eller historie representeres, blant annet dens kultur og kunnskap.

Fortellingsuniverset er svært stort, og vi må avklare hva en fortelling egentlig er, og for studiets relevans hva parallelle fortellinger er. I boka snakkes det om «*Det store fortellingsuniverset*», her snakkes det om de mange store og flotte ordene om fortellinger. Og at vi finner begreper som «den store fortellingen», «grunnfortellinger», «kulturens fortellinger», «kulturbærende fortellinger», fortellingens «virkningshistorie». Der forfatterne kategoriserer hovedkategorier som «kulturens fortellinger», «religionens fortellinger» og «fortellingsuniverset». (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 23)

«Med kulturens fortellinger mener vi fortellinger som utgjør arvegodsset i en kultur og alt det nye fortellingsstoffet som kommer kontinuerlig.»

Fortellinger som bærer på en kultur arv eller inneholder kunnskap og trekk om en kultur eller kulturgruppe er eksempler på hva som er kulturens fortellinger, men men bok sier at hvilke fortellinger som er kulturens fortellinger, er ikke gitt en gang for alle. Hvis vi skal se på eksempler fra innenfor norsk kultur, kan vi se på fortellinger om innvandringen til Norge, folkeeventyr, norrøne myter, Snorres kongesagaer, fortellinger fra skjønnlitteraturen, fortellinger fra folkereligjøsiteten, bibelske fortellinger og fortellinger om vitenskapens nyvinninger. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 23). Vi har så religionens fortellinger, som er fortellinger med sinn rot i religiøs tro og tradisjon.

«Med religionens fortellinger mener vi fortellinger som har sitt utspring i en religiøs tradisjon.» (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 23).

Fortellinger som har sitt utspring fra religiøs tradisjon, kan vi finne i alle religioner.

Forfatterne gir eksempler på Religionens fortellinger:

«Innenfor kristendommen kan det være bibelsk fortellingsstoff, kirkehistoriske fortellinger og helgenlegender. Innenfor buddhisme kan det være fortellinger om Buddhas liv, fortellinger om bodhisattvaer og fortellinger fra buddhismens historie. Det er ingen skarpe skiller mellom kulturens og religionens fortellinger.» (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 23).

Videre forteller forfatterne oss om at alle disse ulike fortellingene som tilhører en gruppe eller kategori, som for eksempel jødedommens fortellinger, kristendommens fortellinger eller islams fortellinger er fortellinger som tilhører et mindre fortellingsunivers. Dette mindre fortellingsuniverset er en del av det store fortellingsuniverset som inneholder alle fortellinger i verden. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 23). Men det er også slik at fortellinger kan ha ledd til hverandre, eller ha noe som for eksempel felles bakgrunn, budskap eller figurer. Forfatterne skriver at disse universene av fortellinger svever ikke bare rundt uavhengig av hverandre, og at mange av dem griper inn i hverandre. Begrepet griper forteller oss at en fortelling kan stå i ledd eller hånd med en annen fortelling. De gir eksempler på dette i boka og som bygger på hvordan religion og kultur er sammenfallende.

«Kristendommens fortellinger og den norske kulturs fortellinger har store sammenfallende områder. Men den norske kulturs fortellinger inneholder også mange andre fortellinger, fordi Norge er et sekularisert og pluralt samfunn. I det vi kaller tradisjonelle samfunn, der religion og kultur er ett, vil religionens og kulturens fortellinger være sammenfallende.» (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 23-24)

Norge har tradisjonelt samfunn, og vi har ulike tradisjonelle samfunn i Norge.

Forfatterne skriver at kristendommens fortellinger dekker en stor del av den norske

kulturs fortellinger, og at hinduismens fortellinger og islams fortellinger dekker en mindre del, men at de fortsatt hører med. Det kulturelle bilde i Norge er i dag et religiøst mangfold. De skriver at islams fortellinger henger sammen med en rekke kulturers fortellinger. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s.24).

Det er disse fortellingene vår fokus vil være på, siden vi ser etter parallelle fortellinger i kristendommen og islam, er det da i kategorien *religionens fortelling*. Vi vil nå se nærmere på hva parallelle fortellinger er videre i kapittelet.

3.2 Parallele og rivaliserende fortellinger:

Breidlid & Nicolaisen forteller i kapittel 10 *Parallele og rivaliserende fortellinger*, at så lenge fortellinger ikke skiller seg fra hverandre i hovedbudskap, men bare ved ulik tilnærming eller vektlegging, kan vi kalle dem for «parallele fortellinger». De nevner et eksempel på at den bibelske fortellingen om Josef og Josef-fortellingen i Sure 12 er hovedsakelig et eksempel på parallelle fortellinger. Men de skriver at når fortellingene i de ulike religionene formidler motstridende virkelighetsoppfatninger og verdier, kan de kalles «rivaliserende fortellinger». (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 327). Slike fortellinger er å finne i de alle ulike religionene, men som vi vet ellers eksisterer i kristendommen og islam.

Breidlid & Nicolaisen (2011) argumenter for at «rivaliserende fortellinger» kan være utfordrende i et klasserom som er mangfoldig i religion og livssyn. Hvis bare «de andres» og ikke «min» versjon av fortellingen presenteres, skjer det noe ens selvfølelse og opplevelse av å bli tatt på alvor. Dette gjør det nødvendig for læreren å hjelpe elevene til å forholde seg rasjonelt og saklig til ulike perspektiver på fortellingene. Grunnen til at det er viktig så viktig er for at det i sin mangfoldighet og «rivalisering» skal bidra til å gi elevene bevissthet om at alle disse fortellingene tilhører det store fortellingsuniverset. Om vi ser på hver fortelling som en stjerne, vil opplevelsen og

tolkningen av den stjernen slik det er fra ståstedet vi har på jorda (Breidlid & Nicolaisen, 2011, s. 404). (Bhardwaj, 2017, s. 48).

Vi vet at kristne og muslimer har forskjellig syn på troene sine, dette innebærer at fortellinger kan være motstridende i detaljer og verdier. Parallele fortellinger er det vi vil bruke som kategorien vår, og eventuell diskutere dette i drøftings delen når det kommer til hvordan de parallelle fortellingene har blitt framstilt i lærebøkene eller ikke. Viktigheten er å se det som er felles, det som kan være med på å forstå sammenhengen blant religionene og menneskene. Så når vi fokuserer på parallelle fortellinger, er det en del vi kan kategorisere innenfor dette begrepet.

«Vi kan nærme oss slike fortellinger fra ulike infallsvinkler. Vi kan analysere dem ut fra en felles religiøs dimensjon, eller vi kan, som her, se dem som uttrykk for «parallele fortellinger». I dette tilfellet er det imidlertid ikke fortellingenes *karakter* som er «parallel» (som for eksempel Josef, se ovenfor), men fortellingenes *tematikk*. Slike felles temaer i fortellinger er en innfallsvinkel til å se sammenhenger og forskjeller mellom religiøse tradisjoner.» (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 400).

Fortellingene som vi kan se etter er mange. Vi kan se etter karakterer som er parallelle og deres fortellinger som er parallelle. Men vi kan også med dette snakke om fortellinger som skapelse, dommedagen, livet etter døden for eksempel. Når vi også kan trekke inn fortellinger som er parallelle i temaer, gjør dette det enda mer interessant for å se hvilke fortellinger som er til stede i kapitlene, og om deres parallelitet påpekes.

3.3 Lærebøker og dens rolle i KRLE:

I boka *Begynneslen var fortelling*, forteller forfatterne om hvordan skolen skal ha et mål for å utvikle elevenes potensial og danne og forberede dem til å forstå og delta i samfunnet. Der de nevner at en viktig forutsetning for utviklingen av en bred kommunikasjons- og tolkningskompetanse er parallelle fortellinger. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 445). Når fortellinger er til stede i undervisningen, vil det hjelpe elevene med å forstå fortellinger som de ikke er deres primærdiskurs. Altså elever har sine forskjellige kunnskaper om religionsfortellinger, ut ifra hvilken religiøs bakgrunn de har. Men det finnes jo også elever som har lite kunnskap eller ikke noe kunnskap. Når vi jobber for å utvikle elevenes sosialiseringens ferdigheter i religionsfaget, prøver vi ikke bare å lære dem kunnskap som utenfor deres hjem, men vi prøver å få dem til å mestre sekundærdiskurser. Dette handler om å få eleven til å ha en form forhold med egne og andres fortellinger. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 43).

«Vi referer blant annet til Gee, som sier at literacy er «mestring av en sekundærdiskurs» (Gee 2003), og vi viser hvordan elevenes erfaring med parallelle og rivaliserende fortellinger gir det godt utgangspunkt for å tilegne seg kompetanse til å håndtere ulike sekundærdiskurser. » (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 445).

Forfatterne forteller i *Textbook gods* av Andreassen og Lewis om viktigheten av lærebøker. Hvordan lærebøker har sin maktposisjon og rolle i skolen. En lærebok er veldig innflytelsesrik til å kunne konstruere religiøs kunnskap. Lærebøker skal være med på å bidra for utvikling av elevenes kunnskap og ferdigheter. Når fortellinger er en kjempestor del av religioner, bør det da ha en stor plass i lærebøkene for faget KRLE. I analysen vil vi lete etter funn for hvordan fortellinger er presentert, og hvordan parallelle fortellinger er til stede i læreboka. Læreboka er representasjon for religioner på skolen, det er denne læreboka lærerne lener seg til og blant annet bygger undervisningen rundt. Dens innhold er derfor et viktig kunnskapsredskap for elevene og deres adaptering av religionens fortellingsunivers. Den nevner også at kunnskapen

som eksisterer i læreboka, er ikke kunnskap som er «fakta» eller nøytral, men at det er kunnskapen til et annet individ, og deres meningsperspektiv.

«On the basis of the theoretical perspectives outlines above and attributed to the textbook analysed in this anthology, textbooks are a great importance regarding the representation of religion and religions. Textbooks have tremendous value in being a medium for the construction of a conceptualization of religion and of knowledge production. To regard textbooks on religion as texts of power and/or authority is an expression of this. They are expressions of ideological positions which manke sende as topics of analysis in order to highlight the importance of representations of religions. Textbooks present no objective or neutral knowledge; they are expressions of someone`s perspective and knowledge, a fact which affects how their content is described and presented. » (Andreassen & Lewis, 2014, s. 7).

Forfatterne referer til Sødal i boka der den begrunner et godt eksempel hvorfor fortellinger tilhører alle. I boka står det:

«Hvis en for raskt identifiserer denne fortellinga som ei buddhistisk fortelling, risikerer en å snevre den inn slik at den får eksistensiell gyldighet bare for buddhister. Da kan den som ikke er buddhist, i høyden lære noe om buddhismen av denne fortellinga. Men det bør være åpenbart at dette er ei fortelling som alle kan ha noe å lære av, uavhengig av trostilhørighet og aler. (Sødal et al. 2009: 120.) ». (Andreassen & Lewis, 2014, s. 190).

Det Sødal forteller her er at en fortelling tilhørende en religiøs gruppe, kan fortsatt gi kunnskap og lærdom til en som ikke tilhører den gruppa. Vi skal se etter parallelle fortellinger i kristendommen og islam, på grunn av at vi vet at det eksisterer noe som heter parallelle og rivaliserende fortellinger blant de to religionene. Religionen kristendommen har den største plassen i faget KRLE, og dette gjør det da interessant å se hvordan de parallelle trekkene framstilles. Om læreboka introduserer for elevene at fortellingen er relevant og parallell i

islam. Vi står for relevansen av fortellinger i alle religioner og temaer, men parallelle fortellinger er et mer tilstedeværende begrep i de monoteistiske religionene.

3.4 Religionens fortellinger i et mangfoldig klasserom:

Her vil vi beskrive de teoretiske perspektivene på hvordan religionens fortellinger burde presenteres og brukes i et klasserom som har religion – og livssynsmangfold. For å gjøre dette, skal vi bruke Banks (2009) sine fem punkter om flerkulturell pedagogikk, som brukes av Bhardwaj sin avhandling. For at vi skal kunne skape trygge og inkluderende læringsmiljøer for alle elevene, trenger da lærere kunnskap om det norske samfunnet som et komplekst og mangfoldig samfunn. Med Banks teorier vil vi ha en relevant inspirasjonskilde for å forstå kritisk pedagogikk i et flerkulturelt samfunn, som er utgjør en viktighet for mangfolds-kompetanse. Vi kan dermed benytte oss av Banks teori for religions – og livssynsmangfoldet i faget KRLE-undervisningen. (Bhardwaj, 2017, s. 46).

Bhardwaj forteller i sin avhandling veldig fint hvordan funksjonene til Banks teori. Årsaken for Banks sin konstruksjon utarbeidelse av dimensjonene for kulturell utdanning, er for å bidra til ledelsen og læreren i implementering av en gjennomgripende flerkulturell pedagogikk. Der teoriene hans har fem sentrale punkter. Bhardwaj skriver følgende:

«Det første punktet er 1) integrering av innhold. Her skal lærerne bruke eksempler og innhold fra mange ulike perspektiver og kulturer, og dette skal integreres i alle fag og sammenhenger. For at kunnskapsproduksjonen i skolen skal gjøres relevant for en flerkulturell skole, må 2) lærerne hjelpe elevene til å forstå hvordan kunnskap påvirkes av historiske, politiske, rasemessige etniske og sosiale klasseposisjoner. Skolen må 3) hjelpe elevene til å rive ned fordommer.

Ved å anerkjenne forskjeller og kunne bli utfordret til å risikere å møte motstand øver elevene på toleranse som kan bidra til å redusere fordommer mot enkeltindivider og grupper. Flerkulturell pedagogikk må bli en 4) likhetspedagogikk, og undervisningen må da tilpasse til styrke alle elevene. Det siste punktet 5) understreker at skolekulturen må bygge på en inkluderende sosial praksis (Banks, 2009).» (Bhardwaj, 2017, s. 46-47).

I religions – og livssynsundervisning må eleven forholde seg til andres og eventuelt til egne religiøse fortellinger. Siden fortellingsuniverset er stort, og fortellinger kommer ifra ulike livssyn og religion, er det viktig at eleven har en toleranse og forståelse for alle fortellinger. De som ikke har religiøse fortellinger, må da forholde seg til de alle andres religiøse fortellinger. Utfordringen for barnet blir å posisjonere seg innenfor dette mangfoldet og forholde seg til fortellinger som hører til mange ulike tradisjoner. Med dette kan vi tenke oss at det vil oppstå en ny type kollektiv identitet som har vokst ut fra religions – og livssynsmangfoldet i skolen. Gode opplevelser og ny assimilering eller akkomodasjon vil kunne bidra til at elever blant annet deler fortellingene fra de ulike troene. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 53).

3.5 Hvorfor er læreboksforskning viktig

Skrunes forteller i boka si «Læreboksforskning» hva den underliggende interessen er når man jobber med læreboksforskning. Det fortelles at når de ulike myndighetene jobber for å få inn nye lærebøker og arbeider med de ulike forlagene, er en av interessen å finne forbedringsmuligheter.

«Samtidig kommer vi ikke forbi at mye av læreboksforskningen har hatt en underliggende interesse for å forbedre lærebøkene. Forskningen blir et ledd i kvalitetsutvikling. Denne interessen er ofte til stede hos de bevilgende myndigheter.» (Skrunes, 2010, s. 58).

Lærebøker er bærere av kunnskaper og verdier som er valgt ut fra et større kunnskaps- og verdifelt. Skrunes forteller at utvelgingsprosessen kan være komplisert, men det vil aldri være sånn at det går langs side med en hovedvei. Lærebokforfatteren er på den ene siden avhengig og bundet til lov og læreplaner, og på den andre siden får forfatteren alltid et større eller mindre frirom å handle innenfor. Fagplanenes mer tematiske oppsetting av kunnskapsinnhold krever at kunnskap og verdier blir satt inn i en større tolkningssammenheng for at tematikken skal bli meningsbærende og håndterlig i en læringssituasjon. (Skrunes, 2010, s. 61).

Skrunes forteller undervisningssituasjonen er en kompleks kommunikasjonssituasjon, som vil si at det er en kompleks påvirkningsfelt som omgir situasjonen, og som har en påvirkning for både lærer og elev. Her inngår faglige, pedagogiske og sosiokulturelle strømdag som skaper kognitive forutsetninger og er med på å forme holdninger, og som har virkningen på hvordan læreboka oppfattes i undervisnings – og læringssituasjon. For det er slik at elevene trer fram i undervisningen som selvstendige subjekter, som fanger opp og fortolker den «undervisningsteksten» som kommer fram i læringssituasjonen.

4 Metode

I dette kapitlet her skal jeg begrunne for hvilket metodiske tilnærming jeg har valgt å bruke. For å velge metode, må jeg ta utgangspunkt i problemstillingen og mine forskningsspørsmål. Problemstillingen for studie er, hvordan gir lærebøkene i KRLE forutsetninger for å lære om parallelle fortellinger i kristendommen og islam på ungdomstrinnet? Med Våre forskningsspørsmål som er, hvordan framstilles parallelle fortellinger i lærebøkene? For å svar på problemstillingen vår, har jeg valgt å ta en lærebokanalyse i de to norske lærebøkene *KRLE boka: 8-10* og *Store spørsmål: 8-10* i faget KRLE for ungdomstrinnet.

Ved bruk av forskningsspørsmålene våre vil vi kunne vite hva vi er ute etter og hvor vi kan finne forskningsmaterialet vårt. For å svare på problemstillingen min og forskningsspørsmålene. Vår metodiske tilnærming er basert på problemstillingen og forskningsspørsmålene, nemlig analyse av lærebøkene i faget KRLE. Jeg skal først begrunne for valg av metoden lærebokanalyse, og presentere for hvorfor denne egner seg best for forskningen vår, og hvordan og hva vi analyserer. Mot avslutningen i dette kapitlet skal jeg diskutere studiens validitet og reliabilitet.

4.1 Lærebokanalyse

I innledningen til kapitlet forteller jeg om hvilken metode jeg har valgt, og at den metodiske tilnærming har blitt valgt i utgangspunktet fra problemstillingen.

Problemstillingen vår forteller klart og tydelig hvor jeg skal lete etter forskningsmaterialet, nemlig lærebøker. Spørsmålet om «gir lærebøker ...», definerer seg selv, for at vi skal kunne forske og finne noen svar om læreboka gir oss noe, er det i læreboka vi må analysere og forske. Det er også mulig å tenke seg en intervjumetode, der jeg eventuell kunne ha spurt lærere eller elever om hva de synes om læringsutbyttet om parallelle fortellinger i lærebøkene.

«I forskningen må analyse- og fortolkningsarbeidet gjøres eksplisitt. Teorier, begreper og modeller som brukes må tydeliggjøres. Teorier og begreper er en del av den totale *forståelsen* vi går inn i analysearbeidet med forståelsen utgjør på den måten en del av analyseredskapene. Som oftest redegjør vi for vår forforståelse av det fenomen som studeres, ved å beskrive teoribasen som studie hviler på.» (Mary brekke, Å begripe teksten, 2006).

I boka til Skrunes, «Lærebokforskning» forteller Skrunes oss om kvalitet og forskning på lærebøker. Han forteller

«I mange sammenhenger vil lærebokforskningen være styrt av en søken etter kunnskap om en bestemt side ved lærebokas tilblivelse, innhold, språklige utforming og bruk. Den kunnskap og innsikt som forskningen framskaffer, kan ha betydning i mange sammenhenger.» (Skrunes, 2010, Lærebokforskning s. 57).

Skrunes skriver at lærebokforskning vil stille strenge krav til problemstillinger og teoretisk plattform for analysen, noe som betyr at en må avgrense betydelig i materialet for at forskningen kan få et bra dybdenivå. Det som er viktig er at metoden som benyttes må svare til de problemstillingene og forskningsspørsmålene, og det teorigrunnet man har lagt til grunn for analysen. Hensikten er å skaffe pålitelig kunnskap og resultater fra lærebøkene som er etterprøvbare. (Skrunes, 2010, s. 57-58).

«Lærebokforskning vil alltid ha et avgrenset perspektiv. Forskingen kan gjelde lærebokas tilblivelse, innhold, tekstutforming, bruk av illustrasjoner, implementering eller bruk i klasserommet.» (Skrunes, 2010, s. 58).

I dette studie gjelder lærebokforskningen vår en avgrenset del av KRLE-lærebøkene, der vi har fokus på kristendommen og islam. Studie har også en avgrensning til KRLE-lærebøker for ungdomstrinnet, 8-10.

I boka til Skrunes «Lærebokforskning» fra 2010, forklarer han at det finnes ulike alternative innfallsvinkler for å gjøre lærebokanalyse. Det er nemlig slik at innfallsvinkler

tar utgangspunkt i forskjellige perspektiver, noe som sier oss at man kan velge mellom analyser med kunnskapsperspektiv, pedagogisk perspektiv, verdiperspektiv, språklig perspektiv, eller billed- og illustrasjonsperspektiv. Det å velge seg en innfallsvinkel eller tilnærming avhenger av problemstillingen for studie og hvor man ønsker å ha fokus. I dette studie er ønske vårt å avdekke hvordan parallelle fortellinger er en del av kunnskapsinnholdet i lærebøkene for faget KRLE på ungdomstrinnet. Og med dette har jeg bestemt meg for å benytte meg av et kunnskapsperspektiv i analyse delen. I boka nevner Skrunes flere relevante spørsmål relatert til kunnskapsinnholdet i lærebøkene, han skriver:

«Hvilken kunnskap er valgt ut, og hvilket kunnskapsunivers trer frem, hvordan tolkes, anvendes denne kunnskapen, hva er faktakunnskap, og hva er tolkning, hvilket bilde tegnes det av samfunnet, av kulturen, av menneskelivet, hva oppfattes som sentralt, og hva er uteglemt m. m.» (Skrunes, 2010, s.65).

Målet er å kunne finne fram best mulige funn som kan legge grunnlag for å drøfte disse spørsmålene som stilles, noe som vi vil gjøre ut ifra en kvalitativ beskrivende analyse av innholdet. Hovedpoenget vårt med analysen er å gjennomføre en analyse som gir en systematisk sammenfatning av hvordan lærebøkene belyser parallelle fortellinger. Kunnskapsinnholdet vi skal analysere er hovedsakelig selve teksten, altså brødteksten i kapitlene om kristendommen og islam. Men vi utelukker ikke eventuelle småtekster i sidemargen eller andre steder i kapitlene som er relevante for parallelle fortellinger. Vi vil ikke analysere hverken bilder, illustrasjoner eller arbeidsoppgaver.

Ved at vi leter etter de parallelle fortellingene gjennom kapitlene som Kristendommen, Islam og Jødedommen, for det er nemlig teoribasen for studie vårt, og med tanke på at det er det problemstillingen uttrykker. Jeg skal tilnærme meg lærebøkene på en analytisk og fortolkende måte. Når denne tekstanalyse metoden følges, vil vi kunne bygge et grunnlag for å si noe om hvordan lærebøkene presenterer parallelle fortellinger eller ikke.

4.2 Forskningsmetode

Som vi har presentert tidligere kapittelet, er lærebokanalyse en undersøkelse og fortolkning av datamateriale, og brukes for å studere meninger i tekstinholdet. Med hensyn til vår problemstilling har jeg tatt utgangspunkt i et kvalitativt forskningsdesign, der vi skal analysere materialet som vi har valgt ut. Analyse materialet vårt er valgt ut fra to forskjellige lærebøker, og er kategoriene som omhandler kristendom og islam. Vi skal tolke tekstinholdet for å se hvordan parallelle fortellinger blir framstilt i faget KRLE. Det vil si at vi skal analysere alt av tekst som kan være relatert til parallelle fortellinger, noe som kan utgjøre å være små tekster som ikke er iøynefallende. Med dette vil vi fange funn som gir mening og opplevelse, noe som ikke lar seg tallfeste eller måle. Det kan gjøre det vanskelig å fange opp all kunnskap som læreboka legger fram, men analysen vil gjøres så grundig og nøye som mulig. Opptaket av funn kan variere, ettersom man kan ha ulike oppfatninger om det samme fenomenet, eller ulik tilnærming og fokus. Det er ikke slik at funnene våre fra dette studie vil vise en hundre prosent sannhet, men vårt mål er å gjøre studie så pålitelig og troverdig som mulig, og dette gjøres blant annet ved at studie vårt er transparent. Dette presenterer vi avslutningsvis i dette kapittelet, hvordan skape *reliabilitet og validitet*.

Det gjør det viktig for oss å presisere at dataet som samles inn, er avhengig av hva forskerens interesse eller fokus er. (Christoffersen & Johannes, 2012, s. 22). (Gunay, 2021, s. 26). Formålet vårt er å finne funn på parallelle fortellinger, for å gjøre det må vi fortolke og forstå tekstens mening. Hvis vi skulle ha analysert teksten innhold av meninger, vil dette forårsake at det vil være like mange fortolkninger som fortolkere. Det er nemlig slik at en slik tolkningsform ikke har objektivitet som kriterium, men forskeren tar aktivt i bruk egne erfaringer og egen kunnskap når man skal gjenskape tekstens mening. (Leseth & Tellman, 2018, s. 115). (Gunay, 2021, s. 26). Hvis vi skulle ha analysert slik at vi kun trengte meninger ved å fortolke, kunne du ha vært mange ulike fortolkninger. Men i vårt tilfelle har vi fokus på ikke bare bestemte deler av læreboka

denne, men også på parallelle fortellinger. Siden vi har et begrep og forholde oss til, skaper det enklere mulighet på funn av parallelle fortellinger. Vi vil fortsatt være avhengig av god kompetanse for de parallelle fortellingene som eksisterer i kristendommen og islam.

Vår stil og strategi blir å kartlegge og vise fram alt av funn som er relevant for parallelle fortellinger, om det så må siteres direkte, eller kommenteres og presenteres. Dette vil være baser for å vise på hvilken måter parallelle trekk blir framstilt i kapitlene, ut ifra de to forskjellige lærebøkene. Metoden vår tekstanalyse av dette utvalget vil være datamaterialet.

«ifølge Simon Lindgren (2011, s. 271) å kartlegge det som faktisk står i teksten eller det som avbildes.» (Gunay, 2021, s. 26).

Vi har utelukket å inkludere bilder i vår analyse, på grunn av tidsbegrensninger, og har derfor kun tekst å analysere. For å forstå hvordan **tekstens** innhold kan kartlegges og vises som funn på muligheter for parallelle fortellinger, direkte eller indirekte av lærebøkene. For å gjøre dette må jeg ha en god del dybdekompetanse av parallelle fortellinger i kristendommen og islam. Og for å få den slags analyse funn som besvarer min problemstilling, må jeg velge en kvalitativ metode. Ved bruk av kvantitativ metode ville vi vært avhengig av å presentere tall og tallfeste data, noe som ikke har noe relasjon til å besvare problemstillingen vår. Med bruk av kvalitativ metode vil jeg kunne lese gjennom tekster for å forstå budskapet og innholdet, og om det står noe om parallelle muligheter om figurer, hendelser og temaer må jeg kunne fortolke og forstå materialet for å få dataen vår. Når det gjelder tekstanalyser fortelles det i boka forskningsmetoder i klasserommet av Gleiss & Sæther følgende:

«Tekstanalyser forutsetter ikke at man bruker en spesialisert analysemetode, slik som semiotisk, diskurs og narrativ analyse. Det finnes mange eksempler på at forskere kombinerer verktøy fra ulike metoder og tilpasser analysestrategier til formålet med analysen og problemstillingen. Det er kvaliteten på analysen som

teller, og ikke hva slags metode forskeren bruker.» (Gleiss & Sæther, 2022, s. 136).

Når vi analyserer tekst, krever det mange form for verktøy som automatisk hjernen starter å komme med, men det er viktig å holde en balanse for kreativitet, og formål. Vi må alltid huske hva formålet med metoden er, og hvilke funn vi er på utkikk etter. For vi er ute etter å presentere analyse funn av innholdet og tekstens funksjon, heller enn språklige trekk. (Gleiss & Sæther, 2022, s. 136).

4.3 Utvalg

Med henhold til den gjeldende læreplanen LK20, har jeg valgt å ta to forskjellige lærebøker i faget i KRLE. Den første boka, er *KRLE boka 8-10* (Waale og Wiik, 2017). Dette er en lærebok for faget som er fra før den nye fagfornyelsen LK20. Den andre boka vi har valgt ut er *Store spørsmål: KRLE 8-10* (Hove, Jørgensen, Rasmussen og Sandboe, 2020). Her har vi to forskjellige lærebøker, KRLE-boka følger læreplanen for kunnskapsløftet i faget kristendom, religion, livssyn og etikk, og er laget til bruk på grunnskolen. Men den er publisert før LK20, noe som gjør boken litt gammel nå, men benyttes fremdeles i mange grunnskoler. I motsetning er læreboka *Store spørsmål: 8-10* revidert til fagfornyelsen 2020. Som innebærer at denne læreboken er oppdatert og har tatt utgangspunkt i det nye *Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020* (LK20).

En viktig årsak til hvorfor jeg nemlig har valgt dette utvalget, er for å kunne se hvordan parallelle fortellinger ble presentert i norske lærebøker før og etter LK20. KRLE-boka 8-10 er svært populær og brukes til den dag i dag på mange skoler. Ved å analysere disse to lærebøkene, vil vi også kunne se om den nye boka har blitt sterkere eller svakere på noen vis. I framtiden vil nok den nye oppdaterte boka *Store spørsmål* bli den sentrale KRLE læreboka på norske skoler. Likevel blir begge bøkene brukt i dag for faget KRLE, og derfor synes jeg også at analysering av begge bøkene er relevant for studie. Siden studien er begrenset for å undersøke parallelle fortellinger i Bibelen og Koranen, har jeg kun valgt å analysere kapitlene Kristendommen og Islam. Jeg vet at lærebøkene

har en delt opp kapitlene litt annerledes, så hvis det er noen andre form for inndeling av Kristendommen eller Islam, skal jeg inkludere dette i analysen.

4.4 Studiens pålitelighet og gyldighet

Når det gjelder masteroppgaven og den forskningsmetode, er det alltid tilgjengelig for vurdering og tilbakemeldinger fra andre. Vi har gjennom hele prosessen fått ulike type innspill fra medstudenter og lærere, men spesielt masterveilederen. Når det legges opp for innspill og kommentarer på formativ vurderingsmåte, for det forskeren selv til å være kritisk og reflekterende over kvaliteten på forskningsarbeidet. Når oppgaven så er ferdig skal bli vurdert av en sensorkommisjon, også for annen forskning er kvalitetssikrings systemer, såkalt fagfellevurdering, slik at vitenskapelige artikler og bøker kan vurderes av andre forskere før det kan publiseres ut i feltet. Men før alt dette har vi som ansvar å vurdere og reflektere selv over kvaliteten. (Gleiss & Sæther, 2022, s. 201). Noe vi presenterer i dette metodekapittelet.

Det er to begreper som vi tar utgangspunkt i når vi vurderer forskningskvaliteten. Som er begrepene reliabilitet og validitet, dette sier noe om kvaliteten på forskningsprosessen. (Gleiss & Sæther, 2022, s. 201). Reliabilitet vil si hvor pålitelig oppgaven vår er, mens validitet – eller gyldighet siers oss noe om kvaliteten på datamaterialet og forskerens fortolkninger og konklusjoner. Med disse begrepene i forbehold kan man etablere god forskning. (Gleiss & Sæther, 2022, s. 201). Dette betyr ikke at alt blir vurdert likt, det er forskjellige vitenskapsteoretiske tradisjoner har forskjellig forståelse av hva som kjennetegner god forskning, som med medfører ulike kriterier i begrepene reliabilitet og validitet.

«Forskning blir derfor ikke vurdert likt, fordi øyet som ser – og de kriteriene man tar utgangspunkt i – påvirker hva man ser etter. (Patton,2002).» (Gleiss & Sæther, 2022, s. 201).

4.4.1 Reliabilitet

Begrepet reliabilitet handler om kvaliteten på forskningsprosessen og om undersøkelsen er til å stole på. (Gleiss & Sæther, 2022, s. 202). Forfatterne skriver i boka (Gleiss & Sæther, 2022) at det finnes to spørsmål en kan bruke for å vurdere reliabiliteten i et forskningsprosjekt: 1) Hvordan har datamaterialet blitt påvirket av måten det er blitt samlet inn på? Og 2) Kan forskningsresultatene reproduseres av andre forskere? (Gleiss & Sæther, 2022, s. 202). Under analysen er det veldig viktig å holde seg åpen og på for å finne muligheter på parallelle fortellinger, der de blir presentert direkte eller indirekte. Vet at vi har gått igjennom hver en eneste side i utvalgt kapittel, viser at vårt fokus er begrenset, noe som resulterer til god tid, med god forståelse for parallelle trekk presenteres.

Hva menes med at datamaterialet kan bli påvirket? Det kan bety at en blir mer subjektiv, og glemmer at en burde alltid være objektivt som mulig. Det er vanlig å snakke om en del former for undersøkelseeffekter, eller *bias*, som kan oppstå under forskningen, og som man må prøve å kjempe imot. (Gleiss & Sæther, 2022, s. 203). Å holde seg mest mulig objektiv, kan bli påvirket iblant med tanke på undersøkelseeffekter. Men ved at vi holder oss til begrepet, og analyserer tekster som gir relasjon til parallelle fortellinger, kan vi være ganske så objektive i funn av analyse. Det handler om å kartlegge og presentere de funnene vi synes er relevante for å gi et grunnlag og besvarelse til problemstillingen. Med slik objektivitet i oppgaven, vil skape pålitelighet til forskningsprosessen.

Når vi snakker om spørsmål nummer to, er ikke målet at andre forskere skal kunne gjenta forskningsprosjektet på helt samme måte og komme fram til samme konklusjoner. I stedet er målet vårt å gjøre forskningsprosessen mest mulig transparent, som også vil si gjennomsiktig, slik at en kan se valgene som har blitt tatt. (Gleiss & Sæther, 2022, s. 204). Men med forskningsprosessen vår skal være mulig å forstå, og har muligheten for å gjøres av andre forskere. Ved å ha forklart hvordan og hva vi skal

analysere for å de dataene som besvarer vår oppgave, kan en forstå grunnlagene for valgene som har blitt tatt. Å skape reliabilitet – eller pålitelighet er viktig for en slik oppgave, og noe vi krever å gi oppgaven.

4.4.2 Validitet

Validitet – eller gyldighet er begrepet som handler om kvaliteten på datamaterialet og forskerens fortolkninger og konklusjoner. For å skape god validitet, må en sørge for at de ulike delene av forskningsdesignet henger sammen. For å gjøre dette er det noen grunn prinsipper som må følges. Det første er at metoden og utvalget er egnet for å besvare problemstillingen. Det andre er at våre fortolkninger og konklusjoner bygger på datamaterialet. Og det siste er at vi prøver å svare på problemstillingen. (Gleiss & Sæther, 2022, s. 204).

Det å reflektere over verden som den i dag er, gir oss en problemstilling og et fenomen som er relevant for verden i dag. Det at vi på en måte kan utvikle kunnskap i størst mulig grad for verden ut ifra hvordan den i dag er. (Gleiss & Sæther, 2022, s. 204).

«Denne målsettingen baserer seg på en vitenskapsteoretisk antakelse om at det er mulig å komme til en objektiv sannhet ved hjelp av de riktige metodiske valgene.» (Gleis & Sæther, 2022, s. 204).

Det å undersøke og analysere med hensyn til valg av metoden, vil hjelpe oss å presentere sanne objektive funn, som viser at objektiv sannhet kan hjelpe på å besvare problemstillingen ved å følge metoden som vil gi oss disse funnene. Det man prøver å si her med andre ord, er at vi skal benytte oss av metodiske valg som hjelper oss å produsere datamaterialet som er så objektiv som mulig, og som fortsatt bidrar for oss å bygge fortolkninger og konklusjoner på analyse funnene, slik at vi kan besvare problemstillingen til vår beste evne. Hvis vi viser at forståelsen vår for valg av metode er for å få de funnene som svarer på problemstillingen, med objektiv sannhet, kan vi da skape god gyldighet for studie.

5 Analyse av funn

Problemstillingen for denne studien har fokus på å undersøke hvordan lærebøkene forholder seg til parallelle fortellinger i Kristendommen og Islam. I tillegg til problemstillingen har jeg kommet fram til forskningsspørsmålene som skal bidra og sammen besvare problemstillingen best mulig.

I dette kapittelet skal jeg legge fram analysen av lærebøkene. Jeg har valgt å lete etter funn med hensyn til forskningsspørsmålene mine. Våre forskningsspørsmål er hvordan framstilles parallelle fortellinger i lærebøkene? Nevner læreboka at fortellingene finnes i andre religioner? Er det noe forskjell i hvordan fortellingene blir presentert i lærebøkene? Her vil vi da først analysere en bok om gangen, der vi legger fram alt analysefunn, på denne måten kan vi presentere funn som viser hvordan parallelle fortellinger blir framstilt, hvis de i så fall gjør. Vi vil også følge godt med på funn for å besvare det andre forskningsspørsmålet, i hvilken grad nevner læreboka at parallelle eksisterer i andre religioner? Noe som gir oss grunnlag for å se etter hvilke parallelle linjer som trekkes, og mellom hvem religioner. Og til slutt i analysen skal vi presentere funn og oppsummere det vi fant som likt og ulikt av framstilling i de forskjellige lærebøkene.

5.1 KRLE-boka: 8-10 - Analyse funn

KRLE-boka: 8-10 er læreboka vi vil snakke om i dette delkapittelet her. Først skal vi legge fram våre funn fra kapittelet om Kristendommen, og deretter kapittelet Islam.

5.1.1 Kristendommen:

Kapittelet om Kristendom er det tredje kapittelet i innholdslisten. Først velger læreboka å ha det første kapittelet og åpningen av boka med kapittelet *Filosofi og Etikk*, og rett etter følger kapittelet *Livssynshumanisme*, før kapittelet Kristendom på sidetall 108 som vi skal analysere og ha som hovedfokus. Kapittelet er delt opp i 16 delkapitler, å gå

igjennom alle sammen er viktig for å kunne finne funn av parallelle fortellinger om for eksempel parallelle figurer, eller om parallelle hendelser. Delkapitlene er følgende og i rekkefølge: *Kristendom i praksis, kristendommens hellige skrift, Det gamle testamentet, de historiske bøkene, poetiske bøker, profetiske bøker, det nye testamentet, Jesus og mennesker, Jesus som Gud og menneske, De første kristne, viktige sider ved kristendommen, kirken, den norske kirke, den katolske kirke, den ortodokse kirke, kirken i møte med mennesker* og den siste som er *Kristendom og kulturarv* på sidetall 220. Istedenfor å gå skrive analyse av hver en eneste delkapittel, på grunn av tids- og begrensninger er dette noe vi ikke kan i denne oppgaven.

Derfor har jeg skal kategorisere delkapitlene i litt mindre kategorier, som går i rekkefølgen jeg har delt ut ifra delkapitlene. Kapittelets delkapitler er delt opp med å først snakke om kristendommen i praksis. Det andre de forteller om i kapittelet er selve boka bibelen, dens inndeling og oppbygging. Tredje som følger etter selve bibelen, er Jesus. Det fjerde er om Kristendommens utbredelse og historie. Når vi nærmer oss slutten av kapittelet presenterer boka oss det femte, ulike retninger i Kristendommen. Og det siste boka snakker om på slutten er den siste kategorien vår, hva kristendommen globalt gjør i dag og dens kulturarv i Norge.

På starten av kapittelet starter de med å fortelle oss om kristendommen i praksis, her nevnes det hvordan de kristne samler seg for gudstjeneste i kirken på søndager og noen punkter med «kort om kristendommen», som forteller hva Kristendommen tror på. Det som er interessant for oss på første side i kapittelet er et lite spørsmål som denne boka har ved siden av teksten, og det ene spørsmålet er

«Hva vet du om samlinger i hellige hus i andre religioner?» (KRLE-boka: 8-10, s.111).

Dette er et veldig bra reflekterings spørsmål og en mulighet for å aktivere forkunnskap hos elevene. Boka tydeliggjør ved å stille dette spørsmålet at det finnes slikt i andre religioner. Spørsmålet, men den spør om *samlinger og hellige hus*, som forteller oss om andre religioner som har et hellig hus og der samlinger skjer.

Så snakker boka hvem er kristne, og hva det viktigste i Kristendommen er og hva slags høytider de kristne feirer. Under overskriften *søndag* på sidetall 114 i boka, fortelles det om skapelsesfortellingen.

«I en av skapelsesfortellingene i Bibelen står det at da Gud hadde fullført skaperverket, hvilte han på den sjuende dagen.»

Her nevnes litt kort om hvordan Gud skapte verdenen i Kristendommen, og hvorfor *søndag* er en festdag. Hviledag og helligdag. En fest*søndag* har bakgrunnen i at Jesu oppstandelse skjedde på en *søndag* også, noe kirken feirer. Skapelsesfortellinger er noe vi også finner hos andre religioner. Og hvorfor det er en hellig dag forklares også ved «I det tredje av de ti budene heter det: «Du skal holde hviledagen hellig.» Her nevnes det kort om de ti bud, hvor andre steder kan vi finne de ti bud? De kan vi finne de andre monoteistiske religionene, nemlig Jødedommen og Islam. I tillegg på denne siden har vi en av boka små spørsmål på sidemarginene som sier: «Hvilke høytider kjenner du til i andre religioner?», her legger boka opp igjen en måte for lærer å trekke inn parallelle likheter med andre religioner. Videre på side 114, kommer teamet *Jul* opp. Her forteller læreboka oss om hvorfor høytiden Jul feires, og dette er til minne om dagen Jesus ble født. Læreboka sier ikke noe om at denne fortellingen har en parallell fortelling med Islam, i Islam er Jesus kjent som profeten Isa, og fortellingen om fødselen til profeten Isa er en populær fortelling. Her kan lærer for eksempel stille spørsmål om Jesus sin fødsel i noen andre religioner? Eller formidle kunnskapen om at Jesus også er en viktig figur i Islam.

Videre i læreboka på side 118 fortsetter de fortelle om de ulike høytidene. Det er ingen spesiell fortelling eller liknende som kan trekkes inn for parallelle fortellinger, men på siden av margen på side 118, står de små tekstene der de forteller om begrepet *Påske*. Lære boka sier følgende:

«Ordet påske betyr å gå forbi. Det har sin bakgrunn i fortellingen fra Det gamle testamente der dødsengelen gikk forbi israelittenes hus og drepte alle førstefødte i Egypt før Faraos lot israelittene forlate landet.»

Selve høytiden påske i Kristendommen er på grunn av Jesus sin død og oppstandelse, men læreboka forteller om selve ordet påske og hvor den har tilhørighet fra. Noe som retter mot Moses og det gamle Egypt, her har man mulighet for å for eksempel trekke inn Moses og hans rolle i de monoteistiske religionene.

På neste sidetall 119, etter at boka har gått igjennom høytidene i Kristendommen, kommer vi fram til Kristendommens hellige hus, her fortelles det om Kirken og det hellige symbolet *Kors*. Det er ingen parallell fortelling, men på sidemargen kommer et lite reflekterings spørsmål igjen som spør: «Hvilke hellige hus kjenner du til fra andre religioner?», her legger boka opp igjen for å kunne trekke inn andre parallelle likheter fra andre religioner som kan være med på å diskutere likheter og ulikheter blant religionene.

På side 120 i læreboka kommer temaet om *Hellige steder i Kristendommen*. Boka nevner i avsnittet «Det kan være steder der det har hendt noe viktig i kristendommens historie. Israel blir for eksempel kalt «Det hellige land» fordi Jesus levde der.» Boka nevner Israel som er et hellig land, på grunn av Jesus sin tilknytning til stedet. Israel er ikke bare et hellig sted for Kristendommen, men for Jødedommen og Islam også.

Når læreboka er ferdig med å fortelle om Kristendommen i praksis og dens høytider og hellige steder, går den videre over på temaet *Kristendommens Hellige Skrift* på side 123. Her forteller læreboka oss om hvorfor Bibelen er kristendommens hellige skrift, og hvordan dens oppbygging er. På siden finner vi ikke noe som kan bidra til å trekke paralleller, utenom hellige skrifter, men i en liten boks på sidemargen, er det en boks sier «Vet du at», som sier:

«Israelittene er etterkommere av Jakob, sønnesønn til Abraham. Jakob ble også kalt Israel og levde ifølge tidstabellen i Bibelen rundt 1700 f.Kr. Folket levde i Midtøsten. Fra 400-tallet f.Kr. ble etterkommere av dette folket kalt jøder.»

Læreboka forteller oss familielinjen til Abraham, og at hans sønnesønn er Jakob. Her har vi to figurer som eksisterer i de monoteistiske religionene. Boka forteller om disse figurene, og trekker inn det parallelle fra jødedommen, men ikke noe nevnes om Islam. På neste side 124 forteller boka om folket Israel, og hva de ble lovet og hvordan de svekket paktene med Gud. Fortellingen er kort, og bare nevner sentralt, uten å gå inn i noen detaljer. Fortellingene om folket Israel, og deres pakt med Gud eksisterer i Jødedommen, Kristendommen og Islam. På de neste sidene går læreboka mer i dybden på hvordan Bibelen er satt sammen, og dens inndeling, og etter dette forteller læreboka oss Kristendommens utbredelse og Kristendommen i Norge.

På side 131 starter delkapittelet som heter «*Det Gamle Testamente*». Det er dette kapittelet som kan gi oss de beste av funnene for studie vårt. For det nemlig i Det gamle testamentet vi finner fortellingene som er parallelle med religionene Islam. Ved å gå igjennom og analysere dette kapittelet godt, kan vi se om det nevnes noe form for parallelle sammenhenger med religionen Islam. Vi ser også eventuell etter fortellinger som eksisterer i Islam, men også om læreboka eventuelt ikke nevner noe relasjon til de parallelle trekkene.

På side 132 starter læreboka å snakke om hvordan skapelsesverket ble til, her fortelles det om de to forskjellige fortellingene i Bibelen. Her har vi en fortelling som eksisterer i alle religioner, som bekreftes av spørsmålet på sidemargen som spør: «Alle religioner har sine fortellinger om hvordan alt ble til fra begynnelsen av ...» Spørsmålet fortsetter videre der den trekker inn vitenskapen og «The big bang» teori, noe som ikke er relevant for vår studie. Men den forteller at skapelsesfortellinger eksisterer i alle religioner, og at religionene har sine egne «versjoner» om hvordan skapelsen tok plass. Videre i dette kapittelet kommer noen underoverskrifter som er interessante for studien, her begynner nemlig læreboka å fortelle om fortellinger fra Det gamle testamente, vi får først vite om de fem Mosebøkene og at disse deles inn i tre

hoveddeler. Den første delen er *Urhistorien*, som handler om hvordan verden ble til, og om at det onde kom inn i verden. Den andre delen er *Stamfedretiden*, som handler om israelittenes stamfedre Abraham, Isak og Jakob. Og den siste delen som er *Mosetiden*, her handler det om Moses og han som leder for israelittene, De figurene som nevnes i Mosebøkene, er figurer som er viktige og hellige figurer for både Jødedommen og Islam. Der navn som Abraham, Isak, Jakob og Moses også har sine fortellinger i Islam. Så fortelles den første fortellingen i kapitlet, *De første menneskene*. Her fortelles det om de første menneskene Adam og Eva, deretter følger boka fortellingene videre med fortellingen om *Syndefallet* og *Brodermordet* på side 132 og 133.

Disse fortellingene har sine paralleller med Islam, og er viktige fortellinger for hvordan menneskeheten startet og hvordan de første syndene skjedde. Den første synden som fikk Adam og Eva kastet ut av paradiset, og det andre synden som var da broren Kain drepte sin bror Abel. Det er ingen måte læreboka trekker inn parallell fortellingene, eller henter fram til dem. Med henter mener jeg at det heller ikke er noen spørsmål på sidemargen som tyder på at disse fortellingene eksisterer i andre religioner. Side 133 avsluttes og fortsetter på neste side med fortellingen om *Pakten med Noah*, fortellingen om Noah er veldig populær og er utrolig kjent blant menneskene. Fortellingen om Noah er også parallell med Islam.

Slik som kapitlet går i dette delkapitlet, er i forhold til mosebøkene, først snakker boka om *Urhistorien*, som tok for seg skapelsen og de første menneskene. Etter dette går boka inn på *Stamfedretiden* på side 134, her nevner læreboka om *Pakten med Abraham* og fortellingen han slekt, med Isak og Jakob. Slik vi har nevnt tidligere i dette delkapitlet, er fortellingen om Abraham også kjent i Islam, og har sine parallelle fortellinger med navnet Ibrahim i stedet. I Islam er en av sønnene til Ibrahim mer sentral enn Isak, og det er sønnen Ismail som kom før Isak med kona Hagar. Læreboka nevner faktisk dette og det finner vi i sidemargen under «Vet du at», som sier følgende:

«Før Isak ble født, fikk Abraham gutten Ismael med sin egyptisk slavekvinne Hagar. Det første etter hvert til at Hagar og Sara ble uvenner. Abraham sendte

Hagar og Ismael ute i ørkenen (1 Mos 16). Ismael blir regnet som stamfar til araberne.»

Dette er en parallell fortelling som læreboka nevner, den forteller om samme figuren Abraham, men at i Islam og for araberne er rollene annerledes.

Når læreboka så er ferdig med å fortelle om *Stamfedretiden*, går den over til *Mosetiden* på side 136. Under dette delkapittelet i læreboka finner vi noe som er svært interessant for studie. Her starter boka først med fortellingen om *Moses og Pakten med Moses*. Moses har parallell fortelling i Islam, og det er noe boka faktisk klart og tydelig nevner og klargjør for leserne med underoverskriften *Mosebøkene i tre religioner*. Det læreboka gjør her, er å gå igjennom *Mosebøkene* først, og avslutter delkapittelet med å fortelle at de eksisterer og er essensielle for de alle tre monoteistiske religionene. Her står det:

«... Muslimenes hellige bok, Koranen inneholder også personer og historier fra Mosebøkene. Mange av personene regnes som profeter i Islam. Ifølge islamsk tradisjon overleverte Gud Mosebøkene direkte til Moses ...».

Læreboka forteller oss om at de fem *Mosebøkene* har parallelle fortellinger i Islam, den nevner at de kjente figurene som Adam, Eva, Noah, Abraham, Isak, Jakob og Moses er nevnt i den hellige boka Koranen og at fortellingene eksisterer der.

På side 138 går boka over til *De Historiske Bøkene*, her fortelles det om historiske fortellinger Israelitt folket og deres bosettelse i Kanaan blant annet, men det som er relevant for oss er på side 141, nemlig Kong David og Kong Solomon. Her fortelles historien om hvem Kong Salomo var, og fortellingen om «David mot Goliat». Det fortelles også om Kong Salomo, som var Davids sønn og tok over kongedømmet etter sin far. Kong David er kjent som profeten Daood i Islam og Kong Salomo er kjent som profeten Suleman. Her finnes det parallelle fortellinger i Islam om disse figurene. Noe som læreboka legger fram på side 142-143 med underoverskriften *De historiske bøkene i tre religioner*, og sier følgende:

«... I Islam og Koranen er flere av personene og fortellingene fra de historiske bøkene i Bibelen kjent. Det gjelder for eksempel kong David og Kong Salomo, som kalles profeter ...».

Etter dette kommer overskriften *Poetiske bøker* i læreboka. Her forteller boka om *Salmenes bok*, *Høysangen*, *Klagesangene*, *Job*, *Salomos ordspråk* og *forkynneren* på side 147-148. I dette delkapittelet er *Salmenes bok* og *Job* relevant på grunn av deres parallelle fortelling i Islam. Læreboka forteller om *Jobs bok*, som forteller oss hvordan Job ble testet av Gud. Job nevnes også flere ganger i Koranen, og har sin parallelle fortelling i Islam. *Salmenes bok* er kjent som den hellige skriften *Zaboor* i Islam. Læreboka forteller på slutten av delkapittelet under *Poetiske bøker i tre religioner*, som sier: «... Job er nevnt flere ganger i Koranen. Han heter Abiub og er i muslimsk tradisjon en profet. I Koranen står det at Job var veldig rik og gavmild mot de fattige. Han mistet alt han eide, også vennene sine. Den eneste som var trofast mot ham, var kona hans, Rama. Job måtte lide fordi han hadde en stolthet i seg og trengte en lærepenge. Han trodde på Gud gjennom alt det vonde, og til slutt fikk han dobbelt opp av alle godene. I islam tror man at Gud overleverte Salmenes bok direkte til kong David.»

Videre i læreboka etter side 148, snakker læreboka om Jesus og det nye testamente, kirken i verden med de ulike tilhørighetene og kirken i Norge. Det fortelles også om veldedighetsarbeidet kristendommen gjør i verden. Resten av sidene fra 149 til 220 har ingen relevans for studie vårt, og nevner ikke noe som kan knyttes eller introduseres for parallelle fortellinger. Det er heller ikke noe form for småspørsmål i sidemargen eller sammendrag tekst som veileder for parallelle likheter med religionen Islam.

5.1.2 Islam

Kapittelet om Islam er det femte kapittelet i læreboka og er fra side 262-283. Kapittelet består av tre delkapitler som er *Islam i praksis*, *De hellige tekstene* og *islam i dag* og *hva*

muslimer tror på. Kapittelet starter på side 265 med å snakke om Islam i praksis, *hvem er en muslim* og hva det viktigste er i Islam. Her nevnes troen på *trosbekjennelsen, bønnen, fasten, velferdsbidraget og pilegrimsreisen.* Her forteller kapittelet oss om pilgrimreisen som kalles *Hajj*, læreboka sier følgende på side 267:

«Pilgrimreisen (hadsj) – gjennomføre pilgrimreisen til Mekka en gang i livet.»

Begrepet pilgrimreise har sine parallelle fortellinger i kristendommen og islam, dette kan legge opp for læreren å spørre om hvor elevene har hørt om pilgrimreise før? Dette kan bidra til å aktivere og engasjere elevene med deres tidligere forkunnskap. Videre snakker læreboka om *Islam i hjemmet, Islam i Norge og Islamske organisasjoner.* Her forteller boka om kjennetegn og hva islam tror, dette tar for seg hva en må tro på for å være muslim og hvilke høytider i Islam. Dens relevans for studien vår er ikke viktig. Innenfor disse kjennetegnene snakker læreboka om det hellige bygget til muslimene, nemlig *moske.*

På side 272 kommer det noe interessant fram og er relevant for parallelle fortellinger, det står nemlig i underoverskriften *Hellige steder i islam* følgende:

«... Jerusalem er en hellig by for muslimene. Her ligger Klippedomen, som er den eldste muslimske bygningen i verden.»

Slik som vi snakket om tidligere i oppgaven når Jerusalem ble nevnt i kapittelet kristendommen, er Jerusalem viktig for jødedommen, kristendommen og islam, og har sine parallelle fortellinger til hvorfor den er hellig.

Etter dette delkapittelet kommer det neste delkapittelet *De hellige tekstene i og islam i dag.* I dette delkapittelet forteller boka oss om den hellige koranen og hvordan åpenbaringene kom til den siste profeten Muhammed. Så kommer underoverskriften *Abraham skal ofre sin sønn*, her forteller læreboka om fortellingen til profeten Abraham og hvordan Gud testet han lydighet ved å be om en ofring av hans sønn Ismael. Her nevnes profeten Abraham, og der læreboka forteller om Abraham i islam, og den

parallele fortellingen om den samme hellige figuren. Men læreboka nevner ikke at det er en parallell fortelling eller en kobling til Abraham i kristendommen.

Videre snakker læreboka om islam sin utbredelse og retningene *Sjia* og *Sunni*. Helt fram til side 283 er det ikke noe som er viktig for studie vårt. På side 283 står det en underoverskrift *Troen på Guds profeter*, læreboka forteller oss her om profetene og hvem de viktigste profetene er, og det å ha troen på profetene er en del av å være muslim. I teksten under står det:

«... De fem viktigste profetene blir kalt sendebud, og de mottok åpenbaringen som skrifter fra Gud. De fem sendebudene er Abraham, Moses, David, Jesus og Muhammed. Muslimene må tro på og respektere samtlige profeter ...».

Læreboka nevner navn på profetene som også er essensielle for kristendommen og jødedommen. Disse navnene fikk vi også høre om og deres fortellinger i kapittelet om kristendommen. Som viser at deres fortellinger også er til stede i religionen islam.

På side 284 har vi underoverskriften *Troen på Guds bøker*, her tar boka for seg åpenbaringene som ble sendt til de ulike profetene, i læreboka står det: «Islam lærer at Gud flere ganger har sendt skrifter til menneskene for å åpenbare sitt ord og lede menneskene på rett vei. Noen få utvalgte profeter mottok slike åpenbaringer. I Koranen står det det om Toraen, de fem mosebøkene, som ble gitt til Moses (Musa). Salmene, som ble gitt til David (Dawud). Evangeliet, som ble gitt til Jesus (Isa).» Læreboka i dette kapittelet forteller om de samme figurene vi leste om i kapittelet kristendommen, og de samme bøkene. Her har vi parallele fortellinger om de ulike hellige skriftene. På samme side har vi et lite spørsmål i sidemargen som tar for seg noe viktig og relevant for studie, spørsmålet i sidemargen er: «Hvilke andre religioner kjenner du til som også har en eller flere av de fem mosebøkene, salmene og evangeliet?» Her legger læreboka opp for å trekke inne parallele linjer mellom de monoteistiske religionene. Læreren kan benytte seg av spørsmålet for å trekke inn det som er felles hos disse religionene.

De resterende sidene i kapitlet er ikke essensielle for studie vårt, der de forteller om ting som *menneskesyn i islam, bønn, overgangsriter* som fødsel, ekteskap og død. Ingen funn av parallelle fortellinger eller hintinger for de felles figurene. Vi er ferdig med analyseringen av læreboka *KRLE-boka: 8-10*, ettersom vi har funnet de relevante funnene for vår studie i denne boka. Med dette kan vi nå gå over til analysen av den andre læreboka.

5.1.3 Analyse oppsummering av læreboka KRLE boka: 8-10.

Vi har i denne delen av kapitlet analysert kapitlene kristendom og islam i læreboka «*KRLE boka: 8-10*» fra 2016. Vi har gått igjennom helle kapitlene, der vi har avdekket og presentert hver en funn som er relevant for studie vårt. Læreboka er fra 2016, noe som gjør at læreboka er eldre enn det nyeste læreplanverket, LK20. I den forbindelsen var det veldig interessant å se hvordan parallelle fortellinger presenteres og brukes i læreboka, og eventuelt ikke med hensyn til den gamle læreplanen.

Vi har i denne delen av analysen kommet over og avdekket mange funn som er relevante for studie vårt. I Kristendom kapitlet ser vi hvordan figurer og fortellinger blir presentert, og hvordan læreboka eventuelt nevnte de parallelle trekkene med religionen islam. Etter å ha analysert kapitlet, kan vi nå etter å ha sett, si at læreboka tar enkelte steder tiltak for å nevne fellestrekkene og parallelle likheter mellom de monoteistiske religionene. I motsetning til det vi fant i kapitlet om islam. I islam kapitlet nevnes det og fortelles det om profetene, som er noen av de hellige figurene i kristendommen. Men dette er ikke noe som kommenteres eller veiledes mot i læreboka. I kristendommen ser vi at etter at kjente og parallelle navn kommer opp, gis det kommentarer til at de eksisterer i islam, men dette kommenteres ikke i kapitlet om islam.

5.2 Store spørsmål: KRLE 8-10

Læreboka *Store spørsmål: KRLE 8-10* er læreboka som følger den nyeste læreplanen LK20. Her har vi en lærebok som ble utgitt i året 2020, samme år som LK20 ble innført. Læreboka jeg har er en digital versjon som er på nynorsk, og er dette vi har tilgang til hos nasjonalbiblioteket, etter som versjonen på bokmål har ikke lesbar oppløsning. Dette er læreboka vi skal analysere i denne delen av kapittelet. Vi skal legge fram alle relevante funn for vår studie, slik som vi gjorde med læreboka KRLE-boka: 8-10 tidligere i kapittelet. Vi skal først se gjennom hvordan inndeling er og hvor kapitlene i læreboka befinner seg. Med kapitlene mener vi det som har tilknytning til kristendommen og islam.

I læreboka *Store spørsmål: KRLE 8-10* er det noe jeg først legger merke til er innholdet. Innholdsfortegnelsen i denne læreboka er nemlig annerledes inndelt, og dette ser man veldig fort. Jeg ser at kristendommen er det åttende kapittelet i læreboka, men at det er andre relevante kapitler for oss, kapittel tre har nemlig overskriften *Det gamle testamentet*. Vi vil analysere kapitlene i forhold til rekkefølgen som er gitt i innholdslista. Den første vi kommer til å gå igjennom er kapittel tre «Det gamle testamente», deretter kapittel åtte «Kristendommen» også kapittel ni «Islam».

5.2.2 Det gamle testamente:

Kapittel tre starter på side 51 med overskriften «Det gamle testamente», som er første side i kapittelet. På første side står det «Målet for kapittelet er at du skal kunne» og her står det noen punkter som sier følgende: «få kjennskap til forteljingar som jødedom, kristendom og islam har felles og som er del av kulturarven vår. Diskutere ulike syn på Bibelen. Drøfte ulike religiøse kjelder.» Her forteller boka allerede at et av målet gjennom dette kapittelet er å kjenne til fortellingene i de monoteistiske religionene.

Noe som tyder på parallelle fortellinger som eksisterer i Det gamle testamente og Koranen. Dette forteller også leseren at det finnes felles fortellinger hos de monoteistiske religionene, ved å si hva fortellinger har til felles.

Når vi så blar videre til Side 52, starter læreboka å introdusere hvordan det gamle testamentet er inndelt og hvor mange bøker den består av. Overskriften sier «Eit heilt bibliotek», og under denne overskriften i teksten finner vi allerede noe som er relevant for studiet vårt, i teksten står det:

«Jødane kaller desse bøkene for *Tanach*. Dei er skrevne på hebraisk og handlar om tida frå skapninga til om lag 200 f.Kr. Tesktane er blant dei eldste vi kjenner, og heilage både for jødar og kristne. Nokre har også ein viktig plass i islam.»

Videre på side 52 til 53 snakker læreboka om *Dødshavrullene*, her forteller de om oppdagelsen av papyrus ruller som inneholder store deler av Det gamle testamente. Dette er ikke relevant for studie vårt, og har ingen form for parallell fortelling. Men så kommer vi til side 54, der overskriften sier *Mosebøkene*. Det starter først med at læreboka nevner Moses, og forteller oss hvem Moses var. Det står følgende i læreboka:

«Mosebøkene er dei fem første bøkene i Bibelen. Dei har namn etter den israellittiske leiaren Moses. Her er historier, mytar og segner som er samla over lang tid. Jødane kallar Mosebøkene for Lova fordi det er mange lover og reglar der. Innhaldet i Mosebøkene kan delast i i tre: urhistoria, fedrehistoria og historia om Moses som leiaren for Israelfolket.»

Her forteller boka om hva Mosebøkene er, hvordan den er inndelt og at Moses var en leder for jødene. Dette er relevant for studie vårt, ettersom Moses har parallell fortelling i Islam, men her står det ikke noe om det.

Læreboka snakker først om *Urhistorien*, der den sier: «Urhistoria er ei samling mytar, mellom anna om korleis universet og menneska vart til, og om korleis vondskapen kom inn i verda. Bibelen byrjar med at Gud skapte himmel og jord. «Himmelen og jorda» er de hebraiske uttrykket for universet.» Læreboka forteller leseren her i underoverskriften *Urhistoria*, at det handler om hvordan skapelsesverket skjedde, og hvordan Gud skapte det. Her har vi skapelsesfortellingen som presenteres i Mosebøkene, noe som har sine parallelle fortellinger hos andre religioner. Etter den underoverskriften kommer neste med tittel *Edens hage*, her forteller læreboka om de første menneskene Adam og Eva.

Læreboka forteller fortelling om hvordan de første menneskene var i paradiset og fikk ikke lov å spise av det ene treet i paradiset, og hvordan syndefallet skjedde ved at de spiste fra det forbudte treet. Fortellingen om Adam og Eva er en parallell fortelling som eksisterer i Islam, og gjør dette funnet relevant for studie. På slutten av side 55 står det: «Historia held fram med forteljinga om barna til Adam og Eva: Kain og Abel og den tredje sonen Seth. Langt ute i slektsrekkja dukkar namnet Noah opp.» Her nevnes Kain, Abel og Noah som er relevante i religionen islam. Deres fortelling er parallell og eksisterer i den hellige boka Koranen, men er ikke påpekt eller nevnt.

Videre på side 56 har vi overskriften *Noah og storflaumen*, i teksten under står det:

«Bibelen og eldre skrifter frå Mesopotamia fortel om ein flaum som skulle utslette menneska, og at ein mann skulle få i oppgave å redde alle dyra på jorda ved å ta dei om bord i ein stor båt.»

Fortellingen fortsetter på side 57 med selve teksten fra Mos 6,5-8,17. Noah er en viktig figur i de monoteistiske religionene og har sin parallelle fortelling i religionen islam som vi har nevnt tidligere, men noe læreboka ikke påpeker.⁴

Videre i boka på side 58 kommer vi til *Fedrehistoria*, slik det står i underoverskriften. Under fortelles det om hva *Fedrehistorien* handler om, læreboka sier følgende:

«Urhistoria handlar om alle folkeslag til alle tider. Men framhaldet av Mosebøkene er historia om israelittane, det er historia om Abraham, Isak og Jakob og etterkommarane deira.»

Læreboka forteller oss at i fedrehistorien snakkes det om alle folkeslagene, og at det er histore om israelittene. Noe som er relevant for oss på grunn av figurene som nevnes, nemlig Abraham, Isak og Jakob. Dette figurer som eksisterer i jødedommen, kristendommen og islam, og har parallelle fortellinger i Koranen. Videre på siden forteller læreboka oss om Abraham og pakten mellom Gud og Abraham.

I underoverskriften *Gud kallar Abraham* nevnes noe som er et viktig funn, det står: «Abraham er stamfaren til Israelfolket. Han er også ein stor profet for muslimane.» Her forteller boka direkte at Abraham er en parallell figur og har parallelle fortellinger. På slutten av siden står det en mindre tittel med en blå markering med overskriften *Hagar og Ismael*, læreboka forteller følgende:

«Tida gjekk, og Abraham og Sara, kona hans, lurte lenge på korleis Gud skulle halde lovnaden sin – begge var egentleg for gamle til å få barn. Sara hadde ei egyptisk slavekvinne som heitte Hagar, og ein dag sa Sara til Abraham: «Høyr på meg: Herren har hindra meg i å føde barn. Gå no inn til slavekvinna mi! Kanskje får e gein son ved henne.» Abraham gjekk inn i teltet til Hagar, og seinare fødde ho ein son som fekk namnet Ismael.

Her blir navnet Ismael nevnt, og Ismael har en tilknytning til parallelle fortellinger i islam om Abraham og hans sønner Isak og Ismael. På side 59 står det: «I dag reknar araberne seg som etterkommarar av Abraham gjennom Ismael, sonen hans. I Koranen, den heilage boka til muslimane, er Ismael ein stor profet.» Her forteller læreboka direkte og tydelig at Ismael er en stor profet, og at Abraham er stamfar til araberne gjennom hans sønn Ismael. Her legger boka opp for en parallell fortelling om de samme figurene, men

På slutten av side 59 starter den neste underoverskriften, «*Forteljinga om Josef*». Her nevnes navn som Jakob og Josef. Læreboka sier: «Historia om Israelfolket held fram

med dei to sønene til Isak: Jakob og Esau. Da Isak døydde, vart Jakob leiari for folket. Han fekk tolv søner og svært mange døtrer. Ein av sønene heitte Josef. Historia om Josef er ei av de mest dramatiske i Det gamle testamentet. Josef gjekk frå å vere utstøytt av brørne sine heime i Kanaan til å bli den mektigste mannen i Egypt, nest etter farao. Det var på grunn av Josef at israelittene kom til Egypt. Der budde dei mange generasjonar, først som gjester og så som slavar, slik det blir fortalt i 1. Mosebok.» Fortellingen om Jakob og Josef er relevant for studiet vårt, her har vi en fortelling som eksisterer i de monoteistiske religionene, men nevnes ikke direkte eller indirekte i læreboka.

Når vi så blar vidare i læreboka kommer vi til side 60, og her kommer navnet Moses fram i underoverskriften, «*Moses – leiaren for israelittane*». Her forteller læreboka oss om hvem Moses var, og hva hans oppgave var fra Gud. Læreboka forteller oss dette:

«Israelittane kom til Egypt som æresgjester. Men hundre år seinare hadde dei vorte så mange at faraoen byrja å bli redd for at dei skulle bli for mektige. Farao gjorde dei derfor til slavar og gav ordre om at alle nyfødde israelittiske gutebarn skulle drepast. På mirakuløst vis vart likevel eitt av barna redda og voks opp hos farao. Det var Moses.

I 2. Mosebok står det at Moses opplevde underlege ting. Ein tornebusk byrja å brenne av seg sjølv, og han høyrde ei røyst som sa: «Eg er din fars Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud.» Gud sa at Moses skulle få oppdraget med å føre folket ut av Egypt, og at han skulle få evna til å gjere under, slik at folket skulle tru på han.»

Her nevnes navn som Moses og hans fortelling med folket israelittene i Egypt, fortellingen og figuren Moses har sin parallelle fortelling i religionen Islam. Læreboka forteller om fortellingen i fra Det gamle testamente, men nevner ikke noe det parallelle i islam.

Videre på siden sier underoverskriften «*Farao nektar folket å reise*». Her forteller læreboka oss om da Moses spurte Farao om å la folket dra. Læreboka forteller følgende:

«Moses gjorde som Gud sa. Han tok med Aron, bror sin, og gjekk til farao. Dei bad om at folket måtte få reise, men farao nekta.

Farao bad Moses og Aron om eit teikn som kunne bevise at dei var sende frå Gud. Da kasta Aron staven sin ned framfor han, og straks vart staven til ein slange. Farao sende bod på vismennene sine. Dei kasta også stavane sine på golvet, og alle vart til slanger. Men Arons stav slukte dei alle saman. Likevel ville ikkje farao sleppe israelittene fri.»

Her fortelles det ikke bare om Moses, men også hans bror Aron. Moses sin bror Aron eksisterer også i religionene islam, og er en del av den parallelle fortellingen til Moses i islam. Læreboka presenterer ikke parallelle trekk om Aron eller Moses.

Videre i læreboka på side 60, forteller læreboka oss om «*Dei ti landeplagene*» og «*Den første påsken*». Dette er hendelser som skjedde under Moses sin tid, og er også nevnt i den hellige boka Koranen. Videre i læreboka fortelles det om de andre undrene som skjedde når Moses fikk med folket ut av Egypt, på side 62 står tittelen «*Brød frå himmelen*», dette er et mirakel som eksisterer i religionen islam også. Videre på siden ser vi et utdrag fra Mosebøkene, med underoverskriften «*Moses på fjellet: dei ti budene*», utdraget forteller om da Moses dro opp på Sinai-fjellet, og skulle motta de ti budene fra Gud. Dette er en parallell fortelling i islam, der åpenbaringen er essensiell for sendebudet Moses. Side 63 avsluttes med å fortelle om «*Ørkenvandring i førti år*».

På side 64 starter det nye delkapitlet, som er «*Historiske bøker*». Læreboka forteller her «*Dei historiske bøkene fortel korleis israelittane tek over Kanaan. Det blir innført kongedømme, og landet har stordomstida si u under kongane David og Salomo. Sidan kjem det vanskelege tider. Det endar med at riket blir delt i to og teke av framande makter. Skriftene skal vise korleis Gud leier folket sitt.*» Her starter læreboka med å

introdusere for oss hva de historiske bøkene handler om, og her nevnes Kong David og Kong Salomo. Kong David og Kong Salomo har kjente fortellinger som er parallell med islam.

Videre på siden står underoverskriften «*Kongetida*» og den fortsetter videre på side 65. Videre på side 65 finner jeg et funn som er relevant for studie, og læreboka skriver følgende: «Gud brukte ein profet som heitte Samuel til å peike ut Saul som Israels første konge. Saul vann mange sigrar, men var ikkje nokon samlande leiar. Han vart mindre og mindre populær. Og samstundes stakk ein ung mann, David, seg fram og vart meir omtykt enn kongen sjølv. Første gong vi høyrer om David, er da han som ung mann vinn ein kamp mot kjempa Goliat.» Her nevnes Kong David igjen, men et annet relevant funn for oss her er nemlig Saul. Saul er kjent som den første kongen for israelittene, og islam er kong Saul kjent som *Talut*, og har sin parallelle fortelling i Koranen. På slutten av side 65 kommer underoverskriften «*Kong David*» og læreboka forteller følgende om Kong David: «David vart seinare konge av Israel og regjerte i førti år. Han tok byen Jerusalem, gjorde han til hovudstad og flytta kista med dei ti boda dit. Sidan har Jerusalem vore heilag for jødane.» Her nevner læreboka for hvorfor og når Jerusalem ble hellig for jødene, og Jerusalem er en hellig og viktig by for de alle tre monoteistiske religionene. Fram til side 67 forteller læreboka om noen fortellinger om Kong David. Så kommer vi lenger ned på side 67, og underoverskriften med tittel «Kong Salomo» kommer fram. Læreboka skriver:

«Salomo var den tredje kongen til israelittane. Han regjerte under stordomtida til Israel, omkring år 1000 f.Kr. Kong Salomo er særleg kjend for to ting: den enorme rikdommen og visdommen sin. Han bygde tempelet i Jerusalem som skal ha vore eit av dei flottaste byggverka i oldtida.

Vidsommen fekk han da han som ung konge møtte Gud i ein draum. Gud sa at han kunne be om kva han ville, og Salomo bad om eit lydhøyrte hjarte og evna til å skilje mellom godt og vondt slik at han kunne styre rettferdig i landet. Eit døme på vidommen hans finn vi i fortelljinga om Salomos dom mellom to kvinner som slost om eit barn.»

Læreboka forteller oss hvem Kong Salomo var, og hva han er veldig kjent for. Salomo er også kjent som en profet i religionene Islam, og har sine parallelle fortellinger om blant annet rikdommen og visdommen, og hans rettferdighet. Læreboka forteller om Kong Salomo fram til side 68.

Så finner vi noe som er sentral for studie vårt, på side 69 finner vi overskriften «*Tre religionar – tre tolkningar*». Her går læreboka inn på parallelle likheter mellom de tre religionene jødedom, kristendom og islam fra side 69-70. I teksten under står det:

«Bøkene i Det gamle testamente er felles for jødar, kristne og muslimar. Dei fortel om skapninga, dei første menneska og trua på ein Gud som kan vende seg til spesielt utvalde menneske. Desse vart kalla profetar, og dei fortalde at det ein gong skulle komme ein konge – ein Messias – som skulle skape fred for all framtid. Bøkene blir tolka på ulike måtar, dermed var dei utgangspunkt for tre ulike verdensreligionar.:

Jødedommen

I jødedommen blir bøkene kalla *Tanakh*. Dei fem mosebøkene (Toraen) er spesielt viktige. Jødar trur at det ein gong skal komme ein ny konge av Davids slekt, derfor er davidsstjerna eit viktig symbol i jødedommen.

Kristendommen

Nokre jødar trudde at Jesus frå Nasaret var Messias og Guds son. Det vart starten på ein ny reliigon: kristendommen. Jesus tolka bodskapen i Det gamle testamentet på ein ny måte. Forteljingane om Jeses og dei førte kristne vart ei tid samla, og dei vart kalla Det nye testamentet.

Islam

I islam trur ein at Abraham, Moses, David og Jesus var sendebod frå Gud. Men muslimar meiner at bodskapen hadde vorte endra i den jødiske og kristne

bibelen. Derfor sende Gud sin siste og største profet, Muhammed, og openberra Koranen for han. I Koranen kan ein lese forteljingar fra både Det gamle testamente og det nye testamentet som er fortalde på ein litt annan måte.»

Videre på siden kommer underoverskriften «*Konflikt eller samarbeid?*», og det står følgende:

«Det er mykje snakk om konfliktar mellom desse tre religionane. Ofte handlar det ikkje om religion, men om politiske konfliktar mellom land der den eine eller den andre religionen dominerer. For eigenteleg gir dei tre religionane eit godt grunnlag for å forstå hverandre:

- Dei er monoteistiske, dei trur på ein Gud.
- Dei trur at Gud har openberra seg gjennom historia.
- Dei legg stor vekt på heilage skrifter og har mange forteljingar felles.
- Dei trur at mennesket er skapt av Gud og har ei særstilling i verda.
- Dei trur at verda har ei byrjing (skapninga) og ein slutt (dommedag).»

Dette er et relevant funn for studie vårt, ettersom det læreboka representerer her er parallelle likheter/parallelle fortellinger. Læreboka forteller først kort for hver religion hva Det gamle testamentes betydning har for deres religion. Og siden avsluttes med hva de tre monoteistiske religionene har til felles og hvordan de har parallelle trekk. Det nevnes at de alle tror på en Gud. De tror på åpenbaringer gjennom tiden, og det nevnes «Dei legg stor vekt på heilage skrifter og har mange forteljingar felles.» Dette punktet tydeliggjør at læreboka forteller om det som er til felles og eksisterer parallelt tvers igjennom jødedommen, kristendommen og islam. Og det siste punktet som sier «Dei trur at verda har ei byrjing (skapninga) og ein slutt (dommedag)» her har jo alle religionene en fortellinger om skapelsen og fortellinger om dommedagen, noe som forteller at det eksisterer parallelle fortellinger fra Det gamle testamente og Koranen.

Når vi går videre til den siste siden i kapitlet «Det gamle testamentet», finner vi da overskriften «*Samandrag*» på side 71. Her oppsummerer læreboka kapitlet ved å gjengi det som punkter, de første punktene oppsummerer underoverskriftene og forteller hva Det gamle testamentet består av og hvem de hellige figurene var og

gjorde. Men de siste tre punktene er viktige for studien og læreboka forteller oss følgende i sammendraget:

- «Jødane ventar framleis på at Messias skal komme.
- Kristne trur at Jesus er Messias.
- Muslimar trur at Abraham, David, Moses og Jesus var profetar, men at Muhammed var den største og siste profeten Gud sende.»

Her oppsummerer læreboka hvem de hellige figurene i Det gamle testamentet er for muslimene, og hva deres tro er om dem. Dette forteller leseren at det finnes parallelle fortellinger om disse figurene i Koranen, og at det egne versjoner, men med andre synsperspektiver.

Vi har nå analysert ferdig kapittel tre «*Det gamle testamentet*» som var fra side 51 til 71, og med dette går vi nå så over til det neste kapittelet som skal analyseres. Det neste kapittelet vi skal analysere er kapittel syv «*Jesus og evangelia*» som starter på side 139.

5.2.3 Jesus og evangelia

I dette kapittelet har vi fire delkapitler, det første delkapittelet er «*Kven var Jesus?*» på side 140, det andre delkapittelet er «*Forteljningane om Jesus – evangelia*» på side 143, det tredje delkapittelet er «*Lukasevangeliet*» på side 147, og det siste delkapittelet er «*Inn til Jerusalem – og inn i historia*» på side 162. Vi vil gå igjennom dette kapittelet og kun nevne funn i dette kapittelet som er relevant for studie.

På første siden i kapittelet side 139 står overskriften «*Jesus og evangelia*». Det første vi legger merke til er navnet Jesus i tittelen. Jesus er kjent som en viktig profet i religionen islam, og det finnes parallelle fortellinger om Jesus, men med navn *Isa*. I teksten under står det følgende: «Det var påske i Jerusalem. Tusenvis av pilgrimer hadde komme til byen. Dei romerske soldatene var på vakt, for fleire grupper hadde trua med mot det

harde styret. På tempelplassen samla ein man store folkemengder rundt seg når han talte. Det var Jesus frå Nasaret ...». Her nevnes et bilde av hvordan Jerusalem var under det øyeblikket Jesus stod og talte ved tempelplassen. I Koranen er det parallelle fortellinger om Jesus i Jerusalem.

Videre i læreboka er det ikke noe fortellinger om miraklene hans eller under, altså ikke no mer eller noe nytt enn hvem Jesus var. Og med dette blar jeg vidare i kapittelet for å finne neste relevant funn og det eneste som nevnes om Jesus i form av parallelle fortellinger. Læreboka skriver på side 141:

«Jesus gifte seg ikkje, og det var uvanleg, for det var ei plikt for jødar. I ein kort periode reiste han rundt og talkte til folk i Galilea. Det blir fortalt at han gjorde folk friske, utførte mirakel og samla store folkemengder rundt seg når han talte.»

Her nevner læreboka at Jesus gjorde undrer og mirakler, noe som er parallelt med fortellingene om Jesus i islam. Vi blar vidare i læreboka til vi finner noe som er relevant for studie vårt.

På side 143 kommer neste delkapittel «*Forteljingane om Jesus – evangelia*». I delkapittelet snakker læreboka om fortellinger om Jesus fra evangeliene. På siden finner vi en underoverskrift med tittelen «*Å spreie ein bodskap*» og det står følgende under:

«Det Jesus sa og gjorde, er eit førebilete for alle kristne, derfor er forteljingane frå livet hans så viktige i kristendommen.

Mens Buddha og Muhammed levde eit langt liv, var livet til Jesus kort. Han vart berre litt over 30 år. Så vidt vi veit, skreiv ikkje disipline ned noko mens han levde. Det var kanskje ikkje så rart, for på den tida var det få som kunne skrive. Så da Jesus befalte apostlane å gå ut i verda og forkynne det han hadde lært dei, tenkte dei nok at dei måtte spreie boskapen munnleg.»

Læreboka nevner Buddha og Muhammed, funn av at Muhammed nevnes er en viktig parallell likhet som er trukket fram i læreboka her. Videre i læreboka fortelles det om evangeliene og de fire evangelistene Matteus, Markus, Lukas og Johannes.

På side 146 finner vi en fortelling om Jesus og når han blåste liv i fuglene laget av leire.

Læreboka forteller følgende:

«Ein gong da Jesus var fem år gammel, leika han ved ein bekk. Han laga mjuke leirklumpar, og av det forma han tolv sporvar. Dette var på sabbaten. Ein vaksen kom forbi og såg kva han gjorde, og gjekk beint til Josef og sa frå om at Jesus braut helgedagsreglane. Men da Josef kom, klappa berre Jesus i hendene og ropte: «Av stad med dykk!» Og sporvane flaug kvitrande sin veg.»

Her finner vi en fortelling som er parallell med Koranen om Jesus, og gjør dette et relevant funn, men dette er også noe læreboka nevner og forteller. Under teksten med fortellingen står det et lite skrift med gråfarge som sier:

«Forteljninga om Jesus som kan få fuglar av leire til å fly, står også i Koranen 3:43.»

Her forteller læreboka at Jesus nevnes i Koranen og fortellingene om han også eksisterer i islam. De viser også til kilde fra Koranen, og spesifiserer hvor i Koranen fortellingen om fuglene er.

Videre på siden finner vi underoverskriften «*To uventa svangerskap*», her forteller læreboka om to kvinner, en ved navn Elisabet og en ved navn Maria. Maria har et eget kapittel i Koranen som heter «*Maryam*», og forteller om jomfrufødselen blant annet. Navnet Maria er relevant for studien vår fordi den har parallell fortelling i Koranen. Men her Elisabet også et viktig funn, fordi Johannes døperen er kjent som profeten Yahya i islam. I teksten forteller læreboka følgende:

«Bibelen handlar mest om menn. Likevel er to kvinner hovudpersonar i det første kapittelet i Lukasevangeliet. Den eine, Elisabet, tek til å bli gammal, mens Maria er svært ung, kanskje 15 år ...»

Læreboka fortsetter teksten videre på side 147 og forteller om Elisabet mor til Johannes døperen og Maria som var Jesus sin mor. Her siterer læreboka direkte fra *Lukasevangeliet*, og siterer følgende innenfor en blå strek med innrykk:

«Sakarja, mannen til Elisabet, er av presteslekt. Ein veke i året er det oppgåva hans å ofre røykjelse på alteret i tempelet i Jerusalem. Han er gammal og sørgjer over at han ikkje har barn.

Men når han tenner elden, får han sjå ein engel på høgre side av alteret. Han blir livredd, men engelen roar han ned og fortel at bønna hans vil bli høyrd. Han skal få ein son som han skal kalle Johannes, og som skal vekse opp til glede for alle. Sakarja er skeptisk. Kan Elisabet frmaleis få barn? Det tviler han på. Da svarer engelen:

«Eg er Gabriel, som står for Guds andlet. Eg er send for å tala til deg og bera fram denne gode budskapet. No skal du bli stum og ikkje kunna tala før den dagen dette hender. For trudde ikkje orda mine».

Når innrykken er ferdig kommer vi til neste side 148, der læreboka forteller forholdet mellom Maria og Elisabet. Læreboka sier følgende: «Elisabet har slektningar lenger nord, i byen Nasaret. Ein av dei er Maria. Ho er jomfru og er lova bort til ein mann som heiter Josef. Ein dag opplever ho noko heilt spesielt.» Her legger læreboka fram til oss at Maria og Elisabet er slektninger, noe som er parallelt med fortellingene i Islam.

Læreboka forsetter så på side 148 å sitere fortellingen om da Maria møtte engelen Gabriel, her har vi en blå strek og innrykk med direkte sitering fra *Lukasevangeliet*:

«Gud sender engelen Gabriel til byen Nasaret, til huset der Maria bur. Engelen helsar henne og fortel at ho skal bli med barn og føde ein son som ho skal kalle Jesus. Da svarer Maria:

«Korleis skal dette gå til når eg ikkje har vore saman med nokon mann?»

Engelen svara: «Den heilage ande skal koma over deg, og krafta frå Den høgste

skal skyggja over deg. Difor skal barnet som blir fødd, vera heilagt og kallast Guds son ...».

Vi blar så vidare i læreboka, vidare snakker læreboka om *juleevangeliet*. Vi blar så vidare til vi finner noe som er relevant for studie.

På side 151 kommer underoverskriften «*Jesus møter døyparen Johannes*». Som nevnt i tidligere funn er Johannes også en parallell figur i islam. Læreboka forteller følgende:

«Johannes, sonen til Elisabet og Sakarja, var ein kjend person. Han levde ute i øydemarka ved elva Jordan. Der gjekk han rundt i ei kappe av kamelhår og åt ikkje anna enn grashopper og vill honning. Han samla store folkemenger rundt seg og forkynte at folk kunne bli frelste frå syndene sine dersom dei ville la seg døype. Men det var ikkje nok å bli døypt, sa Johannes. Trua måtte føre til gode handlingar. Den som hadde mat, måtte dele med den som ikkje hadde, og den som hadde to skjorter, måtte gi bort den eine.»

Her fortelles det kort om hvem Johannes var, og hans fortelling i Bibelen.

Vidare på side 152 kommer to underoverskrifter, det er «*Pakt med djevelen?*» og «*Men ingen blir profet i sin eigen by*». I den første underoverskriften fortelles det om Jesus sin møte med Gud, og hvordan djevelen prøvde å friste han med rikdom og verden. Og i den andre underoverskriften fortelles det om Jesus sitt svar «Ingen profet er volkomen på heimstaden sin».

Når vi blar til neste side som er side 153, finner vi et interessant funn her fortelles det om Jesus sin undre og mirakler som skjedde. Den siteres direkte fra Lukasevangeliet med en blå strek og innrykk.

«Ein gong han var i ein av byane. Kom ein spedalsk mann, full av sår. Då han fekk sjå Jesus, kasta han seg ned med andelet mot jorda og bad: «Herre, om du vil, kan du gjera meg rein.» Jesus rette ut handa og rørte ved han. «Eg vil», sa han. «Bli rein!» Og med det same var sjukdomen borte.»

Her nevnes fortellingen om da Jesus kunne helbrede de syke, og her nevnes de med spedalsk sykdom. Videre under siterer læreboka en annen fortelling:

«Frå synagogen gjekk Jesus heim til Simon. Svigermor til Simon låg sjuk med høg feber, og dei bad Jesus hjelpa henne. Han gjekk fram, bøygde seg over henne og truga febereren så han sleppte henne. Og med ein gong stod ho opp og selte for dei.

Då sola gjekk ned, kom alle til han med sine sjuke, same kva slags sjukdom dei var plaga av. Og han la hendene på kvar og ein av dei og lækte dei.»

Etter at læreboka siterer disse to fortellingene direkte fra Lukasevangeliet, forteller læreboka oss på slutten av siden og videre til neste side 154. Læreboka skriver følgende: «Alle evangelia har forteljingar om at Jesus gjer sjuke att. Når Jesus rørte ved dei, vart spedalske kvitt såra sine, blødningar stoppa, lamme kunne gå, blinde fekk att synet, og ein gut vart lækt for «månesjuka» (epilepsi). Displane opplevde at Jesus viste miskunn og medkjensle med dei utstøytte og svake. Fleire og fleire tolka det som teikn på at Jesus hadde krafta si ifrå Gud.» Her nevnes mirakler om at Jesus fikk de lamme til å gå, og de blinde til å se, dette er mirakler og undre skrevet i Bibelen og har parallelle fortellinger i Koranen.

Så videre i læreboka nevnes det noen fortellinger om Jesus, og her er det fokus på hans rolle om fred blant menneskene med underoverskrift på slutten av side 154 som sier «Å vende det andre kinnet til». Vi blar videre til neste funn, som er på side 156.

Fram til side 156 har læreboka fortalt om hvordan Jesus var fredfull mann og hvordan han ba en elske sine fiender på side 155, med sitering fra Lukasevangeliet. Og med dette bygger læreboka på noe interessant på side 156, her står det følgende:

«I mange samfunn var blodhemn utbreidd, det vil seie at slektningar hadde plikt til å hemne drap eller ærekrenkingar. Slik var det også i Noreg. Først to hundre år etter at kristendommen kom til Noreg, vart det forbode med blodhemn her.

Muhammed gjorde også blodhemn forbodde i det første muslimske samfunnet.»

Læreboka nevner profeten Muhammed i islam her, og forteller en parallell likhet.

Videre i kapittelet er det ikke noe mer funn av parallelle fortellinger. Det finnes kjente fortellinger om Jesus i den kristne tradisjonen, men ikke noe som har parallell fortelling med Islam. Det nevnes litt kort om høytidene, men i forhold Norges kristelige kulturarv. På siste side i kapittelet er det et sammendrag, i dette sammendraget nevnes det heller ikke noe som er relevant for studie. Vi går med dette videre til neste kapittel.

5.2.4 Kristendommen

Kristendommen kapittelet starter på side 175 med første overskrift «*Gjer alle folkeslag til læresveinar*» og til den siste tittelen «*Kristendommen blir verdensreligion*» på side 193. Og imellom disse titlene er det kun en tittel til som er «*Bibelen*» på side 187. Vi vil prøve å finne relevante funn av parallelle fortellinger i kapittelet, og utelukker alt annet.

I første delkapittel er det ingen relevante funn for studie vårt. Her forteller læreboka om misjonering og hvordan kristendommen på den tiden var og spredde. Det nevnes om den romerske tiden og hvordan religionen kristendommen ble den største religionen.

På side 187 starter neste delkapittel med overskriften «*Bibelen*», her fortelles det først om hva bibelen er og hva den består av. Bibelen er en av de fire hellige skriftene i islam, som muslimene engang har hatt troen på, og gjør derfor dette til en parallell fortelling, og et fellestrekk for religionene. På siden står det en underoverskrift som sier «*Frå*

bøker til bibel», her fortelles det om historien bak innholdet og oppbyggingen til Bibelen. Læreboka skriver følgende på side 187:

«Jesus og Paulus var jødar, og Tanakh Vr den bibelen dei kjende. Der står det om avtalane, eller *paktene*, mellom Gud og menneska. Gud redda Noah og sette regnbogen på himmelen som teikn på at jorda aldri meir skulle øydeleggjast. Abraham lova å halde seg til ein Gud, og til gjengjeld skulle han bli stamfar for ei stor slekt. Moses tok imot lova med dei ti boda, og folket fekk lovnad om eit heilagt land. Kong David vart sett på som ein idealkonge, og seinare fortalde profetane at det skulle komme ein ny konge, ein Messias.»

Her forteller læreboka hva *Tanakhen* består av og som den sier i neste underoverskrift «*Tanakh blir Det gamle testamentet*». Det nevnes kort fortelling om Noah og arken, hvordan Abraham hadde troen på en Gud, og at han ble stamfar til de alle monoteistiske religionene. Moses og hans ti bud og Kong David som den store idealekongen. Dette er funn på parallelle figurer og fortellinger, men ikke noe læreboka påpeker.

Vi fortsetter videre i delkapittelet og finner ingen andre funn som er relevante for vår studie. Læreboka snakker om hvordan det nye testamentet er og hvordan bibelen sine leveregler er for dagens samfunn i Norge. Vi blar videre til neste delkapittel.

Det neste og siste delkapittelet i dette kapittelet er «*Kristendommen blir verdensreligion*» på side 193. I dette delkapittelet er det ingen funn av relevans for vår studie, det som kan nevnes er høytider på side 195 men som fortelles av en ung jente som er kristen, men det er ikke høytider med parallell fortelling eller budskap. Med dette avslutter jeg dette kapittelet om *Kristendommen* og går så videre til siste kapittelet i læreboka som vi skal nå analysere, nemlig kapittelet islam.

5.2.5 Islam

Kapittelet Islam er det niende kapittelet i læreboka, med fire delkapitler. Den første er «Islam – å leve etter Guds vilje», den andre er «Historie», den tredje er «Tradisjon og tru», og den siste som er «Islam i verda i dag». Vil gå igjennom kapittelet og lete etter funn som er relevante for studie.

Det første funnet jeg finner er på side 212, Under selve overskriften «Islam – å leve etter Guds vilje» står det følgende:

«Muslimar trur på ein Gud. Islam er derfor ein monoteistisk religion, slik som jødedommen og kristendommen. Men ifølgje islam feiltolka både kristne og

jødar den bodksapen Gud hadde gitt dei. Derfor sende Gud profeten Muahmmed og openberra Koranen for han.»

Her forteller læreboka om den parallelle og fellestroen jødedommen, kristendommen og islam har om kun en Gud. Det vises også til at islam har troa på at det engang fantes andre hellige skrifter før Koranen, men at disse gjennom årene har blitt korruperte, og at Koranen er den siste åpenbaringen som er komplett og riktig.

Så vidare i kapittelet finner vi neste funn på side 214. Her forteller læreboka i underoverskriften «*Guds namn*» om skapelsen og det første menneske Adam. Adam eksisterer også i Kristendommen, og dette viser til en parallell fortelling. Det står følgende i boka:

«Muslimar trur at Gud har skapt verda. Menneska vart skapte for å vere Guds representantar på jorda, alt på jorda er skapt for menneska. I Koranen står det at sjølv englane måtte bøye seg for det første menneske, Adam.»

Fortellingen fortsetter vidare med en blå strek og innrykk fra Koranen 2:33-36.

«Men ein engel var hovmodig og nekta. Det var Iblis, eller Satan. Gud sa til Adam og kona hans at dei skulle bu i Hagen. Der kunne dei ete av alt dei ønskte, og gå kvar dei ville, men eitt tre måtte dei ikkje komme nær. Satan freista dei til å ete frå det treet likevel. Da sa Gud: «Kom dykk ut! Nokre av dykk skal vere andre sin fiende, og på jorda skal de bu og finne utkomme for ei tid.»

Denne delen av kapittelet forteller om da djevelen Iblis nektet å bøye seg for det første menneske, og hvordan Adam og hans kone ble kastet ut av paradiset. Syndefallet finnes også i Kristendommen, og vi har derfor et funn på parallelle fortellinger.

På neste side som er 215, fortelles det om profetene og åpenbaringene i underoverskriften «Sendeboda». Det står følgende under:

«Muslimar trur at Gud sende profetar for å rettleie menneska. Fem profetar er viktigare enn dei andre og er kalla *sendebod*. Kvar av dei fekk ein bodskap frå Gud: Abraham fekk trua på ein Gud, Moses fekk dei ti boda, David fekk salmane, og Jesus fekk evangelia. Men ifølgje islam misforstod menneska bodskapen, og mange gløymde han. Derfor sende Gud sin største og siste profet, Muhammed. Bodskapen han fekk, *Koranen*, skulle gjelde for alle menneske. Men ifølgje Koranen treng det ikkje vere konflikt mellom jødar, kristne og muslimar av den grunn:».

Læreboka nevner navn som er parallelle med kristendommen og deres åpenbaringer. Det fortelles om fem viktige profeter, som også er viktige for kristendommen, utenom Muhammed. Fortellingene her om profetene og åpenbaringene har sine parallelle fortellinger i kristendommen og islam, og derfor et relevant funn.

På side 217-218 fortelles det fortellingen da Muhammed møtte engelen Gabriel første gang. Gabriel er fortelling i kristendommen, og er parallell med islam. Læreboka skriver med en blå strek og innrykk:

«Gabriel kom til med mens eg sov. Han sa: 'Les!' Eg svarte at eg ikkje kunne lese, men da heldt han så hardt rundt meg at eg trudde eg skulle døy. Så sleppte han meg og tok opp att: 'Les!' Den tredje gongen sa engelen:

*'Les i namnet til Herren som skapte deg,
Som skapte mennesket av stivna masse,
Les, din Herre er den mest miskunnsame,
Som lærte ved pennen,
Lærte det som mennesket ikkje veit.'*

Eg las dette, og han forsvann for meg, og da eg vakna frå søvnen, var det som desse orda var skrivne inn i hjartet mitt.»

Muhammed var redd og trudde han var besett. Han gjekk ut og opp på eit fjell og ville kaste seg utfor for å bli kvitt dei vonde åndene. Da fekk han sjå ein skikkelse som fylte himmelen. Uansett kvar han snudde seg, møtte blikket hans den samme skikkelsen. Han hørde ei røyst som sa:

«Muahmmmed, du er Allahs bodberar til alle menneska, og er engelen Gabriel.»».

Gabriel er engel i de monoteistiske religionene, og her fortelles fortellingen om Gabriel sin første møte med profeten Muhammed. Fortellingen er ikke parallell i kristendommen, ettersom Muhammed ikke er en del av bibelen og er etter Jesus sin tid. Men her har vi figurer som er parallelle, og har hatt samme oppgave og budskap i de monoteistiske religionene.

Videre på side 218 får vi underoverskrift «*Nattreise*», over en tekst med blå strek og innrykk. Her får vi lese fortellingen om da profeten Muhammed gjorde sin nattreise til den syvende himmel. Her nevnes andre profeter som eksisterer i Kristendommen også:

«... Til slutt kom dei til Jerusalem. Der møtte dem dei Abraham, Moses og Jesus, og saman heldt dei bønn ...»

Her fortelles det om byen Jerusalem, og legger fram parallelle fortellinger for hellige steder. Samtidig blir det nevnt navn av parallelle figurer, som viser islam sitt syn på de hellige figurene som også eksisterer og er essensielle for de monoteistiske religionene. Fram til side 222 er det ikke noe relevant funn for studie vårt. Fra forrige funn på side 218 og fram til side 221, fortelles det om profetene Muhammed sin reise til Medina, og islam sin tidsregning. Når vi så kommer til side 221, har vi noe interessant som står i underoverskriften «*Koranen*». Læreboka forteller her hva Koranen er og hva dens betydning er for muslimene, men så når teksten fortsetter på side 222, står det følgende:

«... Koranen inneheld mange forteljingar som også finst i Bibelen, om Adam og Eva, Abraham, Josef, Moses, Maria, Jesus og mange fleire ...».

Videre i læreboka fortelles det om Muhammed og hans sunna, det fortelles også om hva en *hadith* er, og hvordan retningene *Sunni* og *Sjia* oppstod. Vi må så videre fram til neste delkapittel «*Tradisjon og tru*» på side 226. Her kommer det en underoverskrift på side 227 som heter «*Tru*», her fortelles det om trua på Gud, at det er en Gud. Det fortelles om troen på englene, her har vi for eksempel Gabriel som et eksempel på parallelle fortellinger for engler i religionene. Vi har troen på Guds profeter, og dette er profeter som også eksisterer i kristendommen. Så fortelles det om troen på Guds bøker, der læreboka skriver følgende på side 228:

«Muslimane trur at Toraen (Mosebøkene), salmane og evangelia er openberra av Gud for å leie menneska på rett veg. Men ifølge islam vart innhaldet endra med tida. Derfor vart Koranen gitt til Muhammed.»

Her fortelles det om de parallelle åpenbaringene til de parallelle profetene, og gjør dette til et relevant funn. Etter dette fortelles det om det siste punktet som muslimene må ha tro på, som er troen på dommedagen og livet etter døden. Fortellinger om dommedag og oppstandelse etter døden er eksisterende i begge religionene kristendommen og islam, budskapet er det samme, men med ulikt syn og detaljer, noe som tyder på parallelle fortellinger.

Læreboka fortsetter så fortelle om religionen Islam, det fortelles om de fem søylene, det å leve som en muslim og høytidene i islam, disse fortelles av en ung jente som er muslim fram til 231.

Læreboka kommer så til delkapittelet «*Islam i verda i dag*», her forteller læreboka om hvordan de ulike retningene har det i verden, hvordan islam blir framstilt i media og hvordan det er for unge muslimer å leve som muslim i Norge. Og med dette blir kapittelet ferdig. Og den totale analysen av læreboka *Store Spørsmål: KRLE 8-10* er gjort.

En ting som er verdt å ta med for studie er det som kommer i læreboka etter at en figur blir fortalt om, gjengir boka eller fortsetter den fortellingen med direkte sitering fra

kilden den selv. Dette markerer de med en blå strek i margen og et innrykk. Først så man dette på side 55, etter at boka fortalte om Adam og Eva i Edens hage, fortsetter fortellingen om Adam og Eva og slangen med direkte sitering fra Det gamle testamente. Det samme skjer på side 57 der fortellingen om Noah blir sitert fra Det gamle testamente, etter at læreboka gir en introduksjon om fortellingen til Noah og flommen. På side 59 siteres en fortelling fra Det gamle testamente om Abraham, Hagar og Ismael etter at boka først forteller om dem. Dette foregår og skjer videre igjennom hele boka og i alle kapitler.

5.2.6 Analyse oppsummering av lærebok Store spørsmål: 8-10

I denne delen av analysen, har vi analysert den andre læreboka «*Store spørsmål: KRLE 8-10*» fra 2020. Vi har i denne læreboka analysert fire kapitler på grunn av dens relevans for studie. Her var nemlig kristendommen kapittelet delt i fire hovedkapitler av lærebokas femten kapitler. Ved at vi analyserte kapittelet «*Det gamle testamente*» ville lete etter funn for fortellinger som er parallelle med islam. Etter å ha analysert kapittelet, har vi presentert en god del funn som er relevante for studie. Kapittelet presenterer felles trekk og parallelle likheter i fortellinger for kristendommen og islam. Det tydeliggjøres i målet for kapittelet helt på starten, der de skal kjenne til og kunne fortellinger som jødedom, kristendom og islam har til felles. Dette ble gjort enten midt i teksten der det var aktuelt å nevne, eller på slutten av kapittelet med punkter og sammendrag for fellestrekk. Læreboka legger godt opp for dette i kapittelet «*Det gamle testamente*», og dette forsterkes av funnene vi har funnet.

I de resterende kapitlene finner vi fortellinger som blir fortalt om Jesus og det nye testamente, her er det funn på fortellinger som har en parallell likhet med fortellinger i religionen islam. Men læreboka kommenterer eller legger ikke opp noen spesiell form oppsummering eller gjentakelse av disse fortellingene har paralleller eller at de er viktige for islam. I islam kapittelet finner vi ikke noen konkrete parallelle fortellinger, og

nevnes heller ikke noe spesielt om fortellingene som eksisterer om de parallelle figurene. Fokuset større på presentering av muslimene i dag og hva islam er. Det ble for eksempel ikke nevnt noe fortelling om Abraham, Moses, David o.l. Det som nevnes og repeteres for elevene er åpenbaringene og de parallelle figurene, men ikke presenteres det likheter eller ulikheter i syn av fortellingene.

6 Drøfting

I dette kapittelet vil jeg nå forsøke å samle alle trådene, og prøve å diskutere noen hovedfunn ved analyse materialet mitt med relasjon til teori kapittelet. Formålet med å gjøre dette er å besvare problemstillingen for studie, hvordan gir lærebøkene i KRLE forutsetninger for å lære om parallelle fortellinger i kristendommen og islam? Det første vi vil gjøre i dette kapittelet er å legge fram relevante funn fra lærebok 1 og deretter lærebok 2, samtidig som vi vil drøfte disse med henhold til teoridelen. I den andre delen av kapittelet skal vi oppsummere funnene og prøve å svare på problemstillingen, med forskningsspørsmålene våre med hensyn til teoridelen. Våre forskningsspørsmål er hvordan framstilles parallelle fortellinger i lærebøkene? Nevner læreboka at fortellingene finnes i andre religioner? Er det noe forskjell i hvordan fortellingene blir presentert i lærebøkene?

6.1 Innledning:

I lærebokanalysen fant vi mange ulike funn på muligheter for parallelle fortellinger. Fortellingene som er i lærebøkene er religionens fortellinger, altså fortellinger som har sitt utspring i religion. Når vi leser igjennom kapitlene, og ser etter fortellinger, er det veldig mye å finne, fordi fortellingsuniverset er en stor del av religionene. Siden vi vet at religioner består av mange fortellinger, er det jo da mulig at disse fortellingene griper inn i hverandre. I Buddhismen har vi for eksempel Buddha som var engang hindu, og har fortellinger som kan ha relasjon til hinduismen. I sikhismen har vi for eksempel sverdet Zulfiqar som har en relasjon til den store krigeren Ali i islam. I de monoteistiske religionene har de den samme stamfaren Abraham, og parallelle fortellinger om de hellige figurene.

Fortellinger har alltid vært en viktig del av menneskene. Fortellinger er ikke bare gamle historier som fortelles for å underholde, men det er også en av våre menneskelige evner opp igjennom historien fra de første menneskene, nemlig kommunikasjon. Slik

som Breidlid & Nicolaisen forteller er begrepet fortelling mangetydig. Fortellinger har en begynnelse, høydepunkt og avslutning. Fortellinger er også en litterær sjanger, og begrepet fortelling kan bety andre ting og mer for noen. Fortelling er livstolkning, livsform, kommunikasjon, en uttrykksform for kulturen og en tilstand religioner lever i. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 22). Og fortelling er selvsagt også veldig praksis, altså det å fortelle. I lærebøkene eksisterer det selvfølgelig mange fortellinger, og valget av fortellinger er ikke spesifisert i læreplanen, men sentrale fortellinger i religionene tar plassen i lærebøkene som vi har funnet i disse kapitlene, i de ulike lærebøkene.

6.2 Hvordan framstilles parallelle fortellinger?

Lærebøkene vi har analysert og med funnene vi har funnet, viser det at det utrolig mange muligheter for læreren å bruke parallelle fortellinger, på grunn av lærebokas innhold av fortellingsuniverset. Hvis læreren selv har kunnskapen, og kan trekke inn felles likheter. Men det er ikke så mange steder læreboka introduserer de parallelle fortellingene, det er enten på starten eller slutten. Ut ifra funnene vi har i analysen, ser vi at det læreboka påpeker av parallelle fortellinger, er de hellige figurene og åpenbaringene, dette gjøres i begge lærebøkene. I den eldre læreboka *KRLE boka: 8-10* er det påpekning og veiledning for parallelle fortellinger i starten av kapittelet kristendommen. Her nevnes det små setninger som «felles for de tre religionene», noe som tyder på at læreboka erkjenner at det eksisterer og er relevant for de andre religionene også. Det er ingen konkret påpekning til fortellingene i kapittelet, men det stilles interessante små spørsmål i marginen, som spør om de har hørt om dette i andre religioner. Dette gir mulighet til læreren for å stille spørsmål fra læreboka som er med på å gi elevene tilgang til det parallelle fortellingsuniverset. Men det gjøres ikke noe direkte handling av læreboka for å fremme de parallelle fortellingene, og det er heller ikke noe form for oppsummering eller sammendrag som nevner noe i kapittelet om parallelle fortellinger.

Det vi vet til nå er at lærebøkene er fulle av muligheter for å trekke inn parallelle fortellinger, med grunnlag i funnene våre fra analysen. Men dette gjøres ikke direkte fra

læreboka KRLE boka: 8-10 selv, men at læreren selv må da det grepet. Hvis læreren kan utforske fordelene og effektene av fortellinger i undervisningen, vil det kanskje berike læringsopplevelsen og engasjere elevene på en mer helhetlig og meningsfull måte. En ting som er lagt merke i læreboka KRLE boka: 8-10 er at den faktisk forteller noen steder i kapittelet kristendommen at personen har en parallell fortelling i islam. Eksempelet på dette er funnet om Job i kapittelet, og der de forteller om navnet til Job i islam, og islamske synet på Job. Som viser at læreboka enkelte steder påpeker direkte parallelle trekk, og forteller den andre «versjonen», legger det enklere fram for elevene å utforske og forstå sammenhengen bedre. Når vi snakker om sammenhengen, snakker vi ikke om at de skal forstå seg på hver en eneste mulig forklaring på at de monoteistiske religionene er like, for det er de ikke. Men det er veldig mye felles, slik som at åpenbaringene er felles, sendebudene er felles, og de store fortellingene som Noahs ark, Josef i brønnen eller Gud sender plager på farao. Og grunnen til at det er felles er på grunn av gamle testamente, og islam sin forståelse av de hellige bøkene, som utgjør en del av Koranen, men som muslimene mener er den siste, «oppdaterte» og komplette åpenbaringen.

6.2.1 Drøfting av Analyse funn i KRLE-boka: 8-10:

Mulighetene i kapittelet kristendommen for å trekke inn parallelle fortellinger er stor, og noe læreren må gjøre på egenhånd i undervisningen. Der læreboka faktisk peker ut direkte paralleller er i kapittelet om Islam. I kapittelet om Islam har vi flere funn på direkte påpekninger til de parallelle trekkene. Eneste eksempelet læreboka gir kapittelet om kristendommen er om profeten Job, her skriver læreboka direkte hvem han er i religionen islam, og hans navn i islam. Dette er også noe man savner i islam kapittelet, altså når fortellingene fortelles eller disse parallelle figurene nevnes, så er de fortalt om på deres bibelske navn. Når læreboka for eksempel går inn på fortellingen om Salomo, nevnes kun det bibelske navnet, men ikke Solomon fra jødedommen, eller Suleiman fra islam. Det er kanskje mulig for noen enkelte elever å se sammenhengen, å skjønne at det er den samme figuren som snakkes om i kristendommen. Men igjen vil det si at læreboka tar en selvfølge i at elevene vet på forhånd? Og at læreren selv kan

gripe inn? Dette kan gjøre det utfordrende for læreren, hvis han ikke har nok forkunnskap. For det er viktig å være klar over at klasserommet kan bestå av et mangfoldig klasserom, noe som gjør at læreren må alltid ta hensyn og presentere ting riktig og forsiktig for elevene. Med forsiktig menes det at læreren ikke sier noe som kan misforstås av elevene på grunn av lærerens egen usikkerhet i emne.

Læreboka forteller om de hellige figurene når den forteller om *Mosebøkene, salmene, evangeliet*. Og den nevner direkte ut hva disse åpenbaringene i kristendommen og jødedommen betyr i religionen islam. Første stedet man ser dette er når vi er inne på delkapittelet «*Bibelen*». Her skal læreboka nemlig presentere de hellige skriftene som er en del av Det gamle testamente. Læreboka presenterer og legger fram første Moses og de ti budene, og påpeker direkte her at mosebøkene også er en del av islam sin tro, og at Moses mottok de ti budene i islam. Men det nevnes ikke at Moses er kjent som Musa. Etter dette forteller læreboka om salmene som Kong David mottok, og læreboka forteller direkte at Kong David og Kong Salomo er kjente profeter i islam, og at salmene er en del av islam. Men læreboka forteller ikke om de islamske navnene. Her nevnes det at Adam, Eva, Noah, Abraham, Isak, Jakob og Moses eksisterer i islam, men ikke hva deres navn i islam er.

Men dette legger vi merke til at det gjøres i kapittelet om islam. Når vi kommer til dette kapittelet nevnes det at åpenbaringene er viktige i islam, og mange av fortellingene er en del av Koranen. Her nevnes faktisk navnene på sendebudene, der navnet deres på islamsk tro står i parentes ved siden av. Men dette gjøres ikke kapittelet om kristendommen. Det er jo slik at kapittelet kristendommen er den som først introduserer navnene fra Det gamle testamente, og skal være den delen som først legger grunnlaget for hvem disse menneskene er, og legger det fram slik at det er dette elevene kan lene seg til. Altså når de så går over til kapittelet om islam, er det jo ikke slik at navnene står i den islamske versjonen, men de står på den måten de er kjent som i Bibelen. Som kan forklare at de islamske navnene står i parentes slik at elevene ser sammenhengen til kristendommen. For hvis navnene hadde for eksempel stått kun i islamsk versjon, hadde da kanskje vært noe helt nytt for elevene? Med andre ord virker det som om at læreboka kan trekke inn kristendommen i islam kapittelet, og framstille

de parallelle fortellingene og trekkene fra kristendommen. Men dette gjøres ikke kapittelet kristendommen, men at læreren har mulighet for det. I islam kapittelet ser vi også spørsmål som repeterer fra tidligere kapittel som kristendommen, der de spør i marginen hvilke andre religioner de kan huske at mosebøkene, salmene og evangeliet eksisterer i.

Dette viser at læreboka jobber med å fortelle elevene om sammenhengen når de er lenger fram i læreboka, altså repetisjon eller tilkobling til religionene som har vært tidligere i læreboka. Det er ikke direkte fokus på å legge fram parallelle fortellinger i kristendom kapittelet, men mer funn av dette i kapittelet islam. Dette er en lærebok som er preget av den gamle læreplanen, og er læreboka som er veldig sentral på ungdomstrinnet, men forventningene man hadde fra denne læreboka var å finne om parallelle fortellinger nevnes, eller ikke. Og hvis de nevnes, hvordan er de så framstilt. Vi ser etter analysen av læreboka KRLE boka: 8-10, der vi kan si at læreboka legger opp indirekte for parallelle fortellinger i kapittelet kristendommen mer enn direkte. Og i kapittelet islam er det mer direkte påpeking på parallelle fortellinger og trekk enn i kapittelet kristendommen.

6.2.2 Drøfting av analyse funn i Store spørsmål: KRLE 8-10:

I den nye læreboka *Store spørsmål: KRLE 8-10*, var det utrolig mange funn, og ga oss en god mengde funn på parallelle fortellinger som var direkte og indirekte i kapittelet «Det gamle testamentet». Når læreboka selv starter kapittelet med «mål for kapittelet», der den selv sier at i dette kapittelet skal man få kjennskap til hvilke fortellinger som jødedom, kristendom og islam har tilfelles. Læreboka forteller leseren direkte her alt at de monoteistiske religionene har noe til felles, nemlig fortellinger. Det at læreboka erkjenner og forteller leseren at disse tre religionene har fortellinger som har rot i samme fortellingsunivers. Vi har fortellingsuniverset om islam og kristendommen, men vi har også mindre fortellingsunivers der igjen, som for eksempel fortellingsuniverset til Abraham, eller fortellingsuniverset til Moses. Med dette kan læreboka ha en innflytelse og påvirkning på eleven, når en elev vet at målet for dette emnet, er at jeg skal kunne

de parallelle fortellingene, og vite sammenhengen, vil dette motivere leseren for å holde seg åpen og nøye på fortellingene som er felles.

Det at eleven kan lære seg det som er felles og parallelt, vil det kunne hjelpe eleven å forstå mangfoldet bedre i klassen og samfunnet rundt seg. Dette kan være med på å skape en inngang for kommunikative situasjoner som handler om religion og tro.

Dette er den nyeste læreboka, og følger den nye læreplanen. Når det kommer til dette, starter boka med et godt inntrykk der den gir oss utrolig mange funn med direkte referering til religionen islam. Når læreboka fortalte om de hellige figurene, legger de til med et avsnitt der de forklarer hvem figuren er i islam og om åpenbaringene. Når læreboka skriver direkte parallell fortelling, skrives dette i den bibelske versjonen, altså ikke de islamske navnene. En annen ting å merke seg er at åpenbaringene blir nevnt som felles på de bibelske navnene eller jødiske navnene, men de blir ikke fortalt på den islamske versjonen. Det er heller ikke slik, at læreboka nevner de islamske navnene på åpenbaringene i kapittelet om islam.

Kapittelet om det gamle testamente inneholder mange fortellinger. Læreboka er veldig flink i dette kapittelet til å «avdekke» parallellene som den tidligere læreboka ikke gjorde. Men dette kan også være med tanke på inndelingen av kapitlene i den nye læreboka. Som vi nevnte i analysen, er kapitlene relatert til kristendommen bestående av tre kapitler. Kanskje er intensjonen å ha det gamle testamente som et eget kapittel, for å først forklare hvordan disse religionene henger sammen, men har ulike syn på åpenbaringene. Det er inkluderende å nevne de parallelle trekkene, men det virker også som inkluderingen ikke er hel. Når vi ser funn på at selve brødteksten snakker mye tilfelles om kristendommen og jødedommen, men så kommer det om det parallelle med islam i etterkant, eller med en sidekommentar. Dette er også samtidig litt forståelig, med tanke på at islam ser på åpenbaringene med et annet syn, og har en annen syn på det gamle testamente. Mens derimot er Det gamle testamente det samme for kristne og jøder. Dette er noe læreboka nevner godt av og repeterer igjen når man ser på sammendraget på siste side i kapittelet.

De resterende kapitlene viste noe form for direkte påpeking for parallelle fortellinger eller likheter. Her er det mange fortellinger som gir mulighet for å trekke inn parallelle fortellinger. Når læreboka snakker om Jesus, er det mange fortellinger som kan nevnes som er parallelle. Læreboka forteller for noen av fortellingene om Jesus sin undre, også er nevnt i Koranen. Når læreboka for eksempel gir sidekommentar i marginen, og forteller at fortellingen om da Jesus blåste liv i duene av leire også eksisterer i Koranen. Er god måte å fortelle om den parallelle fortellingen til selve leseren. Det er ikke bare slik at denne boka nevner det som er likt, det er ikke bare figuren, men også selve fortellingen. Dette viser at læreboka prøver å utfylle læremålet sitt ut gjennom hele læreboka, og ikke bare for kapittelet «Det gamle testamente», men også i kapittelet «Jesus og evangeliet». Noe som gir læringsboka potensiale for å være et sterkt læringsmiddel, ved at den hjelper elever å se religionene i en større sammenheng. Når du har en klasse med religiøst mangfold, gir det da muligheten for elevene å forstå hvor mye som er til felles.

I kapittelet om islam er det parallelle trekk om de fortellingene som handler om åpenbaringene og sendebudene. Når læreboka forteller om de parallelle trekkene, er det som en repetisjon samtidig av det som stod i gamle testamente kapittelet. Altså ikke det at de tar en kristelig/jødisk perspektiv når de forteller om åpenbaringene, men de forteller det på en måte der de bruker navnet fra bibelen, og at muslimene tror slik om disse sendebudene og deres åpenbaringer. Dette gjør for eleven å kunne aktivere forkunnskap, og være klar over at det er snakk om de samme figurene når det står navn i bibelsk versjon. Her gis ikke navnet til profetene på den islamske versjonen. Det å kunne navnene til de samme profetene på islamske måten, vil jo være med på å bygge muligheter for kommunikasjon med en islamsk troende i klassen eller i samfunnet. Når du vet at Abraham heter Ibrahim, eller at Moses er Musa, vil du også legge merke til at uttalelsen nesten er så å si ganske like.

Læreboka *Store spørsmål: KRLE 8-10* gir oss mange relevante funn, der funnene er i samsvar med læreplanen, og dens forventninger for læring i faget KRLE på ungdomstrinnet. Her har vi en nyere lærebok, som på et eller annet tidspunkt vil erstatte nåværende lærebøker i faget KRLE for 8-10. trinn. Når vi ser at læreboka jobber

aktivt med kommentarer, og direkte påpeking til parallelle fortellinger, viser det oss at fortellingens virksomhet er relevant. Som vi har nevnt tidligere i oppgaven, er det et viktig verktøy for å forme blant annet identitet, toleranse, forståelse og samhold i felleskapet.

6.2.3 Drøfting og Oppsummering med teoriperspektiv:

Kapitlet kristendommen i læreboka *KRLE boka: 8-10* ser vi og leser vi om fortellinger av hellige figurer som har eksistert fra skapelsen og det første menneske Adam, til viktige hendelser opp igjennom historien med de kjente figurene i de monoteistiske religionene. Vi vet også at disse fortellingene har parallelle fortellinger i religionene islam, men ikke noe ofte lærebøkene peker direkte på når de skriver en fortelling. Hvis

en religionsundervisning er kritisk, reflekterende og diskursbevisst, vil det ikke kun være bra for elevens identitetsdannelse/- utvikling, men også for å få forståelsen og toleransen av annerledestenkende. Men dette vil også bidra til å gi dem makt i form av religiøs-kulturell kommunikasjons – og tolkningskompetanse. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 445). En slik ferdighet vil bidra med å gi elevene mulighet til å delta og ha samtaler med meningsutvekslinger, og utvikle dem til å bli en del og god ressurs for situasjoner med kommunikasjon. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s.445).

Dette betyr ikke at fortellingene er de samme, men at budskapet eller detaljene kan være samme eller like, og detaljene kan være ulike. I religionene jødedommen, kristendommen og islam er det en del ting tilfelles, som gjør det mulig for oss å benytte begrepet *parallele fortellinger*. Altså så lenge slike fortellinger ikke skiller seg fra hverandre i hovedbudskap, men bare ved ulik tilnærming eller vektlegging, kan vi kalle dem for «parallele fortellinger». (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s.327). Et eksempel på dette er for eksempel fortellingene om Moses i Det gamle testamente, og fortellingene om Musa (Moses) i islam. Fortellingene handler om den samme figuren, det handler om det samme folket, det fortelles om mirakler og undrer gjort av Moses, men det er forskjell på detaljer, noe som gjør det til parallelle fortellinger. Mens de fleste fortellingene vi har funnet i lærebøkene om Jesus, kan sees å være «rivaliserende fortellinger», dette på grunn av motstridende virkelighetsoppfatning og verdier. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 327).

Når vi snakker om hvordan lærebøkene introduserer, presenterer, nevner eller framstiller parallelle fortellinger i læreboka, så er det for at elevene skal få kunnskapen om religionenes sammenheng, og forståelse for felleskapet. De skal kunne adaptere seg best mulig kunnskap om hva mangfoldet består av, med ulike syn, tro og tradisjoner. Dette er også for å skape et inkluderende klassemiljø i faget KRLE. For å kunne få det ulike mangfoldet i klasserommet til å kunne vite hva som er hva til en klassekamerat, hva slags relevans og tro har de «andres» fortellinger for dem, og hvordan er «mine» fortellinger i sammenheng til dem. Men når det er rivaliserende fortellinger, som kan hende motstrider den primærdiskursen eleven har, er det kanskje da veldig viktig å gjøre rede for innfallsvinklene på fortellingen, slik at vi heller ikke skaper forvirring eller

frustrasjon for elevene. Når vi har et mangfoldig klasserom, og parallelle og rivaliserende fortellinger er en del av undervisningsfaget, er det da noen utfordringer for læreren. Utfordringen her primært vil jo være kompetansen læreren har for dette feltet, men hvis man ikke skal være avhengig av dette, og enhver kompetanse forskjell for alle lærere i Norge, er det da viktig at lærebøkene er vel utviklet og med hensyn til et mangfoldig Norge.

Når lærebøkene er med på presentere de felles og parallelle trekkene i kristendommen og islam, gjør det da lettere for eleven å jobbe på egenhånd også. Når en elev sitter å lese hjemmeleksa, eller øver seg til temaet, hvordan skal en elev med ikke den kunnskapen om fortellingene i de andre monoteistiske religionene forstå sammenhengen? Når vi sitter og pugger, er det noe som blir borte etter en stund, fordi vi ikke har forståelsen eller forklaring på det vi har pugget. Men i motsetning til når man for forståelse for det, da er det noe man husker veldig lenge eller livet ut. Hvis en elevs evne til å forstå det store sammenhengen kan gjøres ved bruk av fortellinger, er fortellinger et eksistensielt verktøy innenfor faget religion – og livssyn. Læreboka er representasjon for religioner på skolen, og en fellesarena for mangfoldet å bli kjent med hverandres tro og livssyn. I *KRLE boka: 8-10*, ser vi at muligheten for at elevene selv ser de parallelle fortellingene er til stede på start og slutt, og nevnes kun det parallelle navnet og synet, men ikke om fortellingene dem selv. I den nyere læreboka, ser vi en tendens til at læreboka oftere nevner parallelle fortellinger, og deres eksistens, og ikke kun bare parallelle navn, men også tematiske paralleller. I noen grad blir fortellingene presentert og henvist til i Koranen, mens andre tilfeller er den lik den eldre læreboka.

Lærebokas innhold i faget KRLE spiller en sentral rolle nemlig på grunn av dens plass i undervisningen. Undervisningen og undervisningsplanen er i dette faget er ofte basert og fulgt opp med hensyn til læreboka, på grunn læreboka som et verktøy i faget.

Læreboka brukes for fagets innhold, den brukes til å gjøre oppgaver, den brukes for å kunne få nytt kunnskap om tema. Dens funksjoner er utrolig mye, og grunnlaget for å ha en lærebok som tar forutsetninger for et mangfoldig klasserom er svært viktig. Når disse lærebøkene blir skrevet, må vi også ta til merke for at lærebøkene er skrevet av forfattere med deres kunnskap og meningsverdi. (Andreassen & Lewis, 2014, s. 7).

Hvordan skal en allmenn religionsundervisning settes opp? Målet er å sette religionenes fortellinger inn i en historisk og tekstkritisk ramme med henhold til at elevenes refleksjonsevne øker. Men utfordringer kan forekomme med en slik tilnærming, med forhold til enkelt elevens religiøse identitet. (Breidlid & Nicolaisen, 2021, s. 394). Når elevene leser igjennom læreboka, der parallelle fortellinger ikke påpekes eller nevnes direkte, kan det være veldig enkelt for eleven å ikke se det større bildet med tanke på deres egne religiøse bakgrunn. Hvis en elev hadde sett spørsmålet som er stilt i læreboka KRLE boka: 8-10, som stille spørsmålet «Hvilke andre religioner kjenner du til som har religiøse hus?» Her kan eleven innhente og aktivere mye forkunnskap, og vet at alle undervisningene har hatt i faget KRLE fram til ungdomsskolen, har fortalt om enhver religion som har sin egne religiøse bygg eller hus. Men andre ting som figurer og deres viktige rolle i religionens fortellinger, vil ikke da eleven som har risten bakgrunn, eller jødisk bakgrunn vist for eksempel at Job er den samme som Aiub i islam, men dette hadde en muslim kanskje visst på grunn av deres kunnskap i religionen utenfor skolen, altså fra hjem eller moske, men det er heller ikke sikkert han hadde skjønt at Job er det bibelske navnet for profeten Aiub i islam.

Når vi skal benytte oss av pedagogikk og læringsmetoder i KRLE, kan vi ta for oss Banks fem punkter. Her kan vi se at når læreboka presenterer ulike syn og perspektiver i læreboka på paralleller og fellestrekk, bidrar det til å gi eleven et brede innfallsvinkel for å forstå sammenheng. Og der andre punktet er hvordan læreren kan støtte læreboka for å hjelpe elevene å forstå hvordan kunnskapen har sammenheng og påvirkes av hverandre. Dette vil hjelpe med det tredje punktet, at vi å inkludere denne metoden for å rive ned fordommer og hatefulle ytringer. Når vi inkluderer parallelle fortellinger, og trekker inn det mangfoldet som eksisterer i klasserommet, er vi på punkt fire som er med på å styrke alle elevene, og ikke kun temaet gjelder. På denne måten har punkt fem som fylles, der skolen er med på å skape en inkluderende sosial praksis.

Hvis lærebøkene ikke skriver eller påpeker parallelle fortellinger, er det da en selvfølge for læreboka at underviseren skal forklare sammenhengen for religionene? Ifølge fagets relevans og sentrale verdier på Udir, står det følgende:

«Læreplanen i KRLE legger til rette for at kristendom, jødedom, islam, buddhisme, hinduisme, sikhisme, nyreligiøsitet og livssynshumanisme kan behandles både enkeltvis og i sammenheng ...» (Utdanningsdirektoratet, (u.å))

Når dette ikke gjøres av læreboka, gjør det da viktigere for læreren å legge fram de sentrale trekkene og de parallelle fortellingene. Når elevene leser og jobber på egenhånd med læreboka, er det da satt av forventning fra læreboka å kunne lære elevene om parallelle fortellinger og sammenheng mellom religionene og at de parallelle trekkene er mye mer enn bare troen på kun en Gud. Hvis læreboka påpeker dette, kan det være en sterk ressurs for læreplanen *Krle (RLE01-03)*.

Det at vi har valgt ut nemlig disse lærebøkene, var for en viktig årsak. Vi ville se om det har vært en endring i en eldre lærebok mot en ny lærebok, når det gjaldt presentering av parallelle fortellinger. Vi valgte å holde fokus på kapitlene som handler om kristendommen og islam, fordi det er det problemstillingen vår er. Når vi får en ny læreplan, og en ny lærebok som følger den, er det interesserende å se for endringer som er forbedrende. De bevilgende myndighetene sitter og jobber med interessen for å forbedre lærebøkene, slik at de blant annet er bedre tilpasset undervisningen. (Skrunes, 2010, s. 58).

Når vi analyserte det utvalgte tekstinnholdet i de to forskjellige lærebøkene, var vi allerede innstilt på å se etter forandringer eller forskjeller. Vi ser i vår karlegging av funn, at det ble gjort en endring presentasjon av funn. Når vi først analyserte i den første læreboka, virka det veldig naturlig å presentere funnene på en fortellende måte av som er innholdet og hvor funnene våre er. Mens i analysen av den andre læreboka, ble det mer naturlig og viktig presentere funnene med direkte sitering, for å vise hvordan det er framstilt. Dette viser oss at den eldre læreboka hadde ikke direkte fortellinger eller noe «mellom linjene», mens den nyere læreboka hadde en god del

tekstinnhold som følte viktig å presenteres hel og med direkte sitering. Det at vi kombinerer metodiske tilnærminger for å presentere funnene, gir oss muligheten til å vise at lærebøkene er bygget annerledes og framstiller parallelle fortellinger og muligheter annerledes.

Vi ser at de parallelle fortellingene presenteres i lærebøkene i forskjellige grad, noe som viser til en ulik måte å presentere parallelle fortellinger. Den eldre boka hadde små tekster i marginen eller et lite avsnitt underveis i teksten som nevnte indirekte eller direkte noe om parallelle trekk med islam. Mens i den nyere læreboka ser vi at parallelle trekk eller fortellinger presenteres mer direkte, og får en plass i underkapitlene for å presentere temaet. En slik framstilling bidrar for eleven å forstå konteksten og sammenhengen mer tydeligere. Sidekommentaren i margen er ikke alltid naturlig å få med seg når en leser kapitlene, siden man regner med at kunnskapen og meningen ligger i selve brødteksten. Når de parallelle fortellingene får sin egen plass, gir dette mer rom for undervisningen også for å bygge på det som presenteres.

Vi har nå drøftet igjennom våre analyser funn med tilknytning til teoridelen vår. Med dette har vi fått gitt våre funn et grunnlag, og teorien i bruk med argumenter og drøfting for hvordan læreboka framstiller parallelle fortellinger og dens bruk i undervisning i et klasserom. Vi har tatt hensyn til å drøfte funnene med hensyn til våre forskningsspørsmål, som innebærer hva vi er egentlig ute etter. Nå som vi har blitt ferdig med drøftings kapittelet, kan vi gå videre til kapittelet der vi skriver vår konklusjon.

7 Konklusjon

Hensikten vår med dette studiet har vært å bidra på det religion - og etikkdidaktiske forskningsfeltet. Med dette i sikte har jeg undersøkt hvordan lærebøker for religionsundervisningen på ungdomstrinnet forholder seg til parallelle fortellinger, i kristendommen og islam. For å undersøke dette, og for å finne svar til vår problemstilling. Har vi valgt å ta utgangspunkt i lærebøkene og deres framstilling av parallelle fortellinger i kristendommen og islam. Ved å analysere kapitlene som handler om kristendommen og islam, har vi da forsøkt å kaste lys over hvordan parallelle fortellinger blir framstilt. Siden faget KRLE er et fag som oftest har undervisningen syn relatert og bygget rundt læreboka i faget, følte det viktig å se etter parallelle trekk. Et sentralt funn, er at teologisk parallellitet framstilles til en viss grad. Men hvordan den synliggjøres, eller framstilles er forskjellig og varierende.

Jeg har argumentert for at fortellinger er et essensielt verktøy i faget KRLE, og dens relevans for framstillinger av parallelle fortellinger i lærebøker. Ved å viser fram hvordan og hvorfor fortellinger, parallelle fortellinger er med på å utvikle eleven i et mangfoldig klasserom. Ikke bare for hvordan deres kommunikasjonsferdigheter Kan utvikle i klasserommet, men også for å bygge respekt, toleranse og forståelse for et mangfoldig samfunn, som består av annerledes tenkende. Når man har et mangfoldig klasserom, med ulike tro og livssyn, kan vi bidra til å engasjere elevene med fortellinger som inkluderer mangfoldet.

I starten av oppgaven introduserte jeg min personlige erfaring og årsaken til hvorfor jeg ble engasjert til å forske på dette temaet. Vi henviste oss til læreplanverket og kompetansemålene for faget KRLE på ungdomstrinnet. Læreplanverket forteller oss hva som må legges opp for undervisningen, og der kompetansemålene er konstruert for å utvikle eleven. Når det sies at en elev skal utvikles til å forstå og respektere andre religioner og livssyn, er skolen den største arenaen som finnes til dette. Når vi har et fag som KRLE på skolen, er faget i KRLE den største fellesarenaen der diskusjoner, forklaringer, begreper, tro og livssyn gjenspeiler mangfoldet i klasserommet. For å se hvordan undervisningen inkluderer fortellinger ville vi har trengt en annen metode, der

vi for eksempel hadde intervjuet elever eller lærere og dere opplevelse av parallelle fortellinger i klasserommet. Men vi var ikke ute etter å få en annen sin mening, ettersom vi vet at det er forskjellige meningsverdier, og variasjon i kompetanse. Det er en ting som er ganske sikkert og mest populær i KRLE undervisningen, og det er nemlig læreboka. For å besvare problemstillingen vår måtte vi lete etter svar der vi kunne finne dem, og dermed ble vår datamaterialet lærebøkene. Siden analyse materialet vårt er lærebøker og dens tekstinhold, måtte vi da finne den relevante forskningsmetoden som kunne gi oss funn, slik at vi har et grunnlag for å besvare problemstillingen.

Før vi presenterte Metodekapittelet, for å forklare vår forskningsprosess. Måtte vi finne fram relevant teori, som vi kunne bruke til å drøfte funnene våre med funn i analysen. Det vi fant ut var at feltet og temaet vi hadde valgt å undersøke, ikke er særlig berørt eller forsket på i forskningsfeltet. Med dette var det kun en del teori som kunne hjelpe oss å forstå fenomenet og jobbe videre med det. Vi presenterte også all annen relevant teori som belyser forskningen vår, som fortellinger, et flerkulturelt mangfold og lærebøker. Teorien hjalp oss å vite hva vi er ute etter og hva vi kunne forvente oss. Når vi så visste hva kunne forventes, hjelper det oss å også kommentere om forventinger blir presentert eller ikke. Om lærebøkene presenterte eller framstilte parallelle fortellinger, er ikke noe som er et «må» gjøres i lærebøker, men vi hadde muligheten til å se om det faktisk gjøres i den nyere læreboka, med hensyn til den nye læreplanen. Når vi så fant ut av hvorfor en av hovedgrunnene til at lærebokforskning foregår, som er den underliggende interessen i å forbedre lærebøkene, var vi litt innstilt på å se etter forbedringer eller endringer mellom den eldre læreboka og den nye.

Etter å ha analysert materialet vårt, fikk vi funn som vi kunne drøfte og argumentere med teoridelen vår. Funnen som kom fram i analysedelen vår, viser at studiets hensikt har en relevans til forskningsfeltet. Her har vi nemlig funnet funn på hvordan parallelle fortellinger blir framstilt og presentert i lærebøkene som er på ungdomstrinnet. Funnene viser at parallelle fortellinger blir presentert, men på ulike måter. Enkelte steder i den gamle læreboka ser så vi at det er direkte henvisning til den parallelle fortellingen i islam, og som oftest ikke var så synlig på grunn av at teksten står som en «outsider» i tekstinholdet. Altså små tekst i marginen, som enten direkte eller indirekte

påpekte parallelle fortellinger. Det viser at med bruk av denne læreboka, som er den mest aktive i bruk på ungdomsskoler, er det en del muligheter for å trekke inne parallelle fortellinger der disse kan belyses i undervisningen. Men med så lite plass som de får i innholdet, gjør det da litt mer utfordrende for lærere å berøre temaet. Det første er jo at læreren må ha god kompetanse når det gjelder kunnskap om de parallelle trekkene i fortellinger som er i kristendommen og islam. Det andre er at læreboka gir på en måte ikke tid til læreren å gi oppmerksomhet til den parallelle fortellingen, hvis læreren forholder seg til inndelingen som er i læreboka for kapittelet. Og det tredje gjør at det er vanskeligere for elevene å se de parallelle fortellingene på egenhånd. Den nyere læreboka påpeker mer direkte, og svarer mer på vårt andre forskningsspørsmål, der viser til paralleller i andre religioner. Det er stod heller ikke som oftest i en sidemarg eller en liten kommentar. Når dette ble presentert ble framstilt som oftest med en del større plass, noe som gir det mer rom å spille på. Det er i tillegg en fordel for elevene når de jobber alene med læreboka, dette viser at ikke bare læreren trenger å inkludere mangfoldet i klasserommet, men også noe den nye læreboka gjør. Den viser en større tendens til å ha flerkulturell pedagogikk, ved å inkludere fortellinger som er parallelle og som er rivaliserende.

Dette viser oss at lærebøkene har presentert parallelle fortellinger på ulike måter gjennom tiden. For hver dag som går, er det en ny dag for å gjøre alt og verden til et bedre sted, noe av de største faktorene for dette er inkludering og samhold i samfunnet. Når en lærebok som er sterk preget i de norske klasserommene, som har et mangfoldig representering, når det kommer til bakgrunn, tro, livssyn og tradisjoner, er det enda viktigere å være klar over hvem vi «andre» er. Når vi mennesker danner oss identitet, rammer vi oss selv inn for en del beskrivelser av hvem vi vil si vi er. Det som er din fortelling, *livsfortellingen*. For å forstå hverandre bedre, og for å respektere hverandres meninger, må vi få forståelsen for hvorfor det er interessant og meningsfullt for den andre parten. Når vi har fortellinger til felles, gjør det oss en del mer likere alt, fordi vi på en eller annen måte deler på et fortellingsunivers som er parallell. Hvis en elev har en ikke så religiøs bakgrunn, og ikke deler på de samme religionens fortellinger, er det fortsatt mulig for en å få kunnskap i hvorfor de gjør det de gjør, og tror på det de tror på. KRLE faget er et fag som har muligheten til å dra alle verdens hjørner i et lite

klasserom, ettersom tro og livssyn er noe vi mennesker har hatt i flere tusener av år. En av årsakene for at jeg valgte dette faget som et masterfag, er på grunn av minn tillit, tro, opplevelse og erfaring av dette faget gjennom min barndom og ungdomstid. Dette var faget der fortellinger tok våre små pust bort fordi det store fortellingsuniverset i denne timen var så stort og lærerikt. Dette var timen der mine medelever ville fortelle meg hva de gjør i sin hverdag, hva som betyr noe for dem og hva alle gjør på deres «spesielle» dager som er høytid.

Faget KRLE er et fag som trenger å bidra til å inkludere religionens fortellinger, enten ved at vi bruker kommunikasjonsferdigheter der vi forteller fortellingen og inkluderer elevene i gjette hva som skjer ved høydepunktene i fortellingene, eller vi illustrasjoner som film, video, dokumentarer eller lignende media. Det er mange måter vi kan inkludere parallelle fortellinger for å utvikle elevene i religions – og livssyns faget, men også for det flerkulturelle samfunnet vi har i dag. Gjennom vår forskning har vi klart å finne svar på problemstillingen vår, og reflektert over hvorfor parallelle fortellinger er viktige, og hvordan disse kan bidra i klasserommet, og dette har vi klart å gjøre ved å konstruere en mest mulig pålitelig og gyldig forskningsprosess som mulig, slik at vi kunne finne relevante funn til våre forskningsspørsmål, for å kunne besvare problemstillingen. I min oppfatning har vi klart å fullføre en forskningsprosess som besvarte studien problemstilling.

Litteraturliste

Andreassen, B.-O., & Lewis, J. R. (2014). *Textbook gods*. Equinox Publ.

Bhardwaj, G. (2017). *Religionenes fortellinger I klasserommet: En kvalitativ studie av KRLE-lærernes praksiser og perspektiver knyttet til religionenes fortellinger i religions- og livssynsmangfoldig klasserom*. [Masteroppgave]. Høgskolen I Oslo og Akershus.

Breidlid, H., & Nicolaisen, T. (2021). *I begynnelsen var fortellingen* (2. utg., p. 470). Universitetsforlag.

Gleiss, M.S & Sæther, E. (2021). *Forskningsmetode for lærestudenter: Å utvikle ny kunnskap I forskning og praksis*. Cappelen Damm akademisk.

Gunay, Cavide. (2021). *Hvordan blir islam representert I læreboka?: En lærebokanalyse av Store Spørsmål 8-10*. . [Masteroppgave]. Vitenskapelig Høyskole.

Hove, O., Jørgensen, J.A, Rasmussen, J. & Sandboe, M. (2020). *Store spørsmål: KRLE 8-10*. Aschehoug undervisning.

Skrunes, Njål. (2010). *Lærebokforskning, en eksplorerende presetasjon med særlig fokus på Kristendoms kunnskap, KRL og Religion og etikk*, Oslo: Abstrakt forlag

Utdanningsdirektoratet (u.å) *Fagets relevans og sentrale verdier*. Udir (<https://www.udir.no/lk20/rle01-03/om-faget/fagets-relevans-og-verdier>).

Wiik, P. & Walle, R.B. (2016). *KRLE-boka: 8-10*. Cappelen Damm.

